

4075

ΣΥΝΟΨΙΣ

ΤΗΣ ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ

ΕΙ.

ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ

ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ Κ. Σ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ

ΥΠΟ

Κ. ΕΥΘΥΒΟΥΔΟΥ

Καθηγητοῦ τῶν Ἐπιστημῶν

Ἐν τῇ κατὰ Ἐπιοκρήνην φιλοσοφικῇ τοῦ Γένους Σχολῇ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΤΥΠΟΙΣ Ι. ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

—
1847.

ΣΥΝΟΨΙΣ

ΤΗΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ **ΕΙ**

ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ

ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ Κ. Σ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ.

SISMANOGGIO
MEGARO

Τὸ περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς Εἰ πόνημα, τὸ ἀρτίως δημοσιευθὲν ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ πολυμαθοῦς Κ. Σ. Καραθεοδωρῆ, οὐ μικρὰν ἐντύπωσιν ἐνεποίησεν εἰς πᾶν τὸ ἐλλογιμὸν μέρος τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν, καὶ τῶν ὁμογενῶν, καὶ μάλιστα αὐτῶν τῶν εἰδημόνων Εὐρωπαίων. Τὸ σύνταγμα τοῦτο μεμεστωμένον ἐννοιῶν περιέργων καὶ ἀρχεγόνων, ἀξίων τῆς σπουδῆς καὶ τῆς ἐπιστάσιος ἀνδρῶν σοφῶν καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος φιλόλογων, ἔστιν ἀπόσπασμα διεξοδικωτέρας αὐτοῦ πραγματείας περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου, ἣτις, ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ δημοσιευθέντος μέρους, ἐπαγγέλλεται πλοῦτον ἄφθονον πολυτίμων θεωριῶν, μέγα φῶς ἐπιχεουσῶν εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν καὶ ἀρχαιολογίαν. Ἄπτεται δ' ἐν αὐτῷ ζητημάτων δυσεπιλύτων, ἅπερ ἢ ἄθικτα ὄλως διέμειναν μέχρι τοῦδε, ἢ ἀστοχώτερόν πως ἐξηγήθησαν. Ἡμεῖς δὲ, εἰ καὶ συναισθανόμεθα καὶ ὁμολογοῦμεν, ὅποση εἰδικὴ ἰκανότης ἀπαιτεῖται πρὸς τὴν ἐκτίμησιν τοιούτων δυσζυμβλήτων πραγμά-

των, ὅπου χρεία καὶ νοδὸς βαθύτητος, καὶ ἐμπειρίας πολλῶν γλωσσῶν, καὶ μάλιστα τῆς Ἑβραϊκῆς καὶ τῆς Ἀραβικῆς, ὅμως πολυῶμεν, χάριν τῶν φιλομαθῶν καὶ περιέργων, δοῦναι βραχεῖάν τινα καὶ ἀμυδράν σύνοψιν τῶ νῦν ὄλω τῷ πονήματι ἐπιλυομένων ζητημάτων, ἃ δὴ καὶ συγκεφαλαιοῦνται εἰς τὰ ἐξῆς.

Αῶν. Τὸ ἐν Δελφοῖς Εἰ. (§. 1 — §. 14.)

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἐξ ἀμνημονεύτων αἰῶνων καὶ παρ' ἀγνώστου ἀνθρώπου ἀνατεθεῖσα, καὶ προεδρεύουσα πασῶν τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ ἐν Δελφοῖς Ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, διετέλει ἔτι καὶ ἐπὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀκατανόητος καὶ ἀνερμήνευτος. Πλούταρχος δὲ μόνον ἐκτίθησί τινὰς ἐξηγήσεις φερομένας τῷ τότε, καὶ ἐπιθεμελιουμένας ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου, ἀπαρτίζων ἐκ τούτων ὀλόκληρον συγγραφήν. Ὁ γοῦν Κ. Στέφανος ἀρχόμενος, πρῶτον μὲν καταλέγει τὰς παρὰ Πλουτάρχῳ γνώμας, ἀνακρίνων αὐτὰς ἀκροθιγῶς· εἶτα γνωμοδοτεῖ, ὅτι τὸ Εἰ οὐκ ἔστι μία φωνὴ ἢ συλλαβὴ, ἀλλὰ δύο σύμφωνα τοῦ παλαιοῦ Ἀλφαβήτου διακεκριμένα, δεξιόθεν ἀνακρινωσκόμενα, καὶ δηλοῦντα αὐτοτελῆ τινα προσαγόρευσις τοῦ γνωστοῦ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ Θεοῦ, ὃς γραφόμενος ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ διὰ δύο συμφώνων, τοῦ Ἰῶδ, καὶ τοῦ Χε, μεταγράφεται διὰ τῶν ἀντιστοίχων ἑλληνικῶν Ι καὶ Ε, ὅπερ ἐπαριστέρως ἀναγνωσκόμενον ἀποδίδωσι τὸ Εἰ. Οὗτος δὲ ἔστιν ὁ ἀληθὴς Θεός, ᾧ ἡμεῖς λατρεύομεν, ὑμνοῦντες τῷ ὀνόματι ΙΑ ἐν τῷ ἀλληλού-ΙΑ. Κατασκευάζων δὲ τὴν πρότασιν αὐτοῦ διὰ λόγων πιθανῶ-

τάτων καὶ ἰσχυροτάτων, ἀποδίδωσι μεταξὺ τὴν ἀληθῆ ἀρχὴν καὶ σημασίαν τῶν ὀνομάτων Ἰαχος, Βάκχος, Διόνυσος, Πύθιος, Ἰάων, Ἰῶνες, καὶ ἄλλων πολλῶν, καὶ τινῶν βαρβαρικῶν τε καὶ ἑλληνικῶν θειασμῶν, ὡς ἰαχὴ κτλ. Ἄριστα δ' ἐξηγεῖ καὶ τὸ ἐπίθετον τοῦ Διονύσου Εἰραφιώτης, ὡς συνιστάμενον ἔκ τε τοῦ Εἰ, καὶ τοῦ ραφιώτ, σημαίνοντος ὑγείαν. Ἐνθα καὶ περὶ τῆς συμβολικῆς ἐννοίας τῆς ραφανίδος, ὡς σύμβολον ὑγείας λαμβανομένης, φιλολογῶν, ἀποκρούεται τοὺς κατὰ τῶν Ἑλλήνων σαρκασμοὺς τοῦ Πρεσβυτέρου Πλινίου.

Βῶν. Ἱστορία τοῦ ἐν Δελφοῖς Ναοῦ. (§. 15 — §. 21)

Ἐνταῦθα οὐχ ἤττον πολυμαθῶς ἢ συνοπτικῶς ἀνισορρεῖ ὁ σοφὸς Συγγραφεὺς τὰς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τελευταίας καταστροφῆς διαφόρους περιπετείας, καὶ τὰ μυρία πλοῦτη καὶ ἀναθήματα, καὶ τὰς κατὰ καιροὺς γενομένας ὑπὸ διαφόρων ἱεροσύλων διαρπαγὰς τοῦ Μαντείου, οὔτινος τὴν ἀρχὴν ἀνάγει εἰς λαοπλάνους τινὰς ἱερεῖς, ὠφεληθέντας ἀπὸ τῶν ἀναδιδομένων θειωδῶν καὶ δηλητηρίων ἀναθυμιάσεων, ἔκ τινος ἐκεῖ βόθρου παρακειμένου τῷ παναρχαίῳ Νάῳ, τῷ ἀφιερωμένῳ εἰς τὸν ἄγνωστον Θεὸν Εἰ. Ἐν τούτοις ἀναζητεῖ καὶ διὰ τοῦ συνήθους αὐτῷ παραλληλισμοῦ πρὸς τὰ σύστοιχα Ἑβραϊκὰ ὀνόματα τὴν ἐτυμολογίαν τοῦ Πύθωνος καὶ εὐρίσκει αὐτὴν εἰς τὸ σύστοιχον τοῦ ΠΤΝ ἢ ΠΘΝ, (οὔτινος τὴν συγγένειαν φαίνεται ἀναγνωρίζων ἐν τῇ λέξει Τυφὼν) σημαίνον δρακοντώδη καὶ βασιλισκοειδῆ ὄφιν, ὃ καὶ παρὰ τοῖς Ὁ' μετεφράσθη διὰ τοῦ Ἀσπίς. Ἐκ δὲ τῆς ἀ-

σπίδος κατ' ἀναγραμματισμὸν ἀποδίδωσι καὶ τὴν Διψάδα, ὅφιν καὶ ταύτην οὔσαν δηλητήριοι. Εὐφύεστατα δὲ καὶ εὐστοχώτατα εἰκοτολογεῖ καὶ τὴν σημασίαν τοῦ μυθολογουμένου πτεροδμήτου καὶ κηροπλάστου Νασῦ, κτισθέντος δῆθεν ὑπὸ τῶν μελισσῶν· καὶ δὴ καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ Χαλκίνου, ὃν Ἡφαιστος καλλιτεχνήσας μυθεύεται, παραβάλλων αὐτοὺς πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς περιφορητὰ Χρυσόπαστα Κουβούκλια, περιηγόμενα εἰς τὰς δημοτελεῖς λιτανείας κηρίαις πεφωτισμένα, ἔτι δὲ καὶ ὡς ἐθίζουσιν οἱ ἀνατολικοὶ πτεροῖς στρουθοκαμήλου κεκοσμημένα. Προτείνει δὲ παροδικῶς καὶ διόρθωσιν οὐκ ἀπίθανον χωρίου τινος τοῦ Στράβωνος, ἀναφερομένου εἰς τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερόν. (Στρ. Βιβ. θ'.)

Γον. Περὶ τοῦ Ἰαώ. (§. 22 — §. 23)

Τὸ Ἰαώ ἐστὶν ἡ πληρεστέρα προφορὰ παρ' Ἑλλήσι τοῦ Εἰ· ὑπὸ δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐμυοῦντο τὴν ἐνότητα τῆς θείας φύσεως, ἢ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἐν τοῖς μυστηρίαις.

« Φράζω τὸν πάντων ὑπατον θεὸν ἔμμεν Ἰαώ. »

Ἡ δὲ ἰδέα αὕτη ἐπιχέει φῶς οὐκ ὀλίγον εἰς τὸν περὶ τῶν Ἑλληνικῶν μυστηρίων πυκνότατον γνόφον. Διότι ἐν γένει εἰκάζομεν μὲν ὅτι ἐκεῖ ἐγένετο ὀρθή τις κατήχησις περὶ τοῦ ἐνιαίου τῆς θεότητος, ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἀπόδειξιν τινα ἔχομεν περὶ τοῦ πράγματος. Τούτου δὲ τοῦ Ἰαώ παράγωγῃ δεικνύνται καὶ τὸ Ἰάων καὶ τὸ Ἰανός, καὶ τὸ παἿαν. Ἐνθα ἐξηγεῖται διὰ τοῦ Εἰ καὶ ὁ ἕως ἀνεξήγητος παρὰ τοῖς Γραμματικοῖς θειασμὸς ἰς

καὶ Ἰῆ Παιάν. Ἐφεξῆς δ' ἐξετάζων ἐκ τῶν θείων παρ' Ἑβραίοις ὀνομάτων τὸ ΙΑΧ, ἐξάγει τὴν ἐξήγησιν τοῦ προτιθεμένου πρὸ τῶν Ἑλληνικῶν Ἀνωθυμιῶν Ε, τὴν ἐτυμολογίαν τοῦ Θεός, διατί καλεῖται Διμήτωρ ὁ Ἰακχος, ἀποδίδωσι θαυμασίαν ἐξήγησιν τῶν παλαιῶν Δοκάνων ἢ Ἀφιδρυμάτων τῶν Διοσκούρων, καὶ τοῦ Πεντάλφου ἢ πενταγράμμου, τοῦ καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἐν μεγίστη τιμῇ ὄντος παρὰ τοῖς Ἀσιατικοῖς, καὶ δὴ καὶ παρὰ τοῖς Πυθαγορικοῖς τοσοῦτον ἐκθειάζομένου, καὶ ὡς συμβόλου θεωρουμένου τῆς υγιείας, καὶ διὰ τοῦτο προτασσομένου τῶν σπουδαίων μάλιστα ἐπιστολῶν. Ὅριζει δ' ἅμα καὶ τὴν σημασίαν τῆς καθέτου ἢ ὀρθῆς ἀναπεπταμένης παλάμης τῶν ζωγραφουμένων παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις μαρτύρων, ὡς συμβολικῶς ἐμφαινούσης πίσιν καὶ ὁμολογίαν.

Δον. Τὸ τετραγράμματον ΙεΧοΥαχ. (§. 23 — §. 41)

Μετὰ τὸ ἸάΧ ἐκτίθησι πλήρη τινα καὶ ὑψηλὴν ἀνάπτυξιν τῆς σημασίας τοῦ παρ' Ἑβραίοις ἀκατονομάστου τούτου καὶ ὑπερυμνήτου ὀνόματος, τοῦ διὰ τεσσάρων γραμμάτων γραφομένου, ἀντιστοιχοῦντων πρὸς τὰ Ἑλληνικά ΙΕΥΕ ἢ ἀντιστρόφως ΕΥΕΙ. Καὶ ἐπειδὴ τοῦτο θεωρεῖται παρὰ τοῖς Καβαλισταῖς ὡς κορμὸς καὶ ῥίζα πάντων τῶν θείων ὀνομάτων, ἀνάγεται ὁ Συγγραφεὺς εἰς τὸ πέλαγος τῶν περιεργοτάτων θεωριῶν τῆς Καβάλας ἢ παραδοχῆς, ἐπιστήμης ἀλλοκότου μὲν, ἀκρίβειαν δὲ τινα λεπτολογούσης περὶ τὸ ἱερόν γράμμα. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα θεῖα ὀνόματα ἑλληνικά τε καὶ βαρβαρικά

αντιπαρατίθησι, καὶ τὰς συναφείας αὐτῶν καὶ μεταπτώσεις ἐπ' ἄλληλα τολμηρῶς μὲν, ἀλλ' ὁμῶς εὐφυῶς ἅμα καὶ πιθανῶς ἐξευρίσκει, πλείστα μὲν, ἀλλὰ κατάπυκνα καὶ ἀθρόα προχέων, καὶ μηδεμίαν σύνοψιν ἐπιδεχόμενα. Τέλος δὲ καταντᾷ εἰς τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ὅτι μία παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἀρχέγονος γλῶσσα καὶ ἰδέα περὶ τοῦ Θεοῦ· διότι ὡς αὐτὸς οὗτος λέγει· « Ταῦτα τὰ θεῖα ὀνόματα κατὰ παράδοσιν ἐκ στόματος εἰς στόμα, καὶ ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος, καὶ ἀπὸ γραφῆς εἰς γραφὴν μεταπεσόντα, μεταβληθέντα, μεταποιηθέντα, παρασχηματισθέντα, γνωστὰ ἐγένοντο ἀπανταχοῦ, καὶ δὴ καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας. » Καὶ παρακατιῶν· « Ἐν τῇ ἐρευνῇ τῶν θεῶν ὀνομάτων παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς Ἕλλησι πολλαὶ εὐρίσκονται λέξεις παραμεμορφωμέναι, καὶ πολλαὶ ἑλληνικαὶ καὶ θεοτήτων ἑλληνικῶν παραμορφωθείσαι, ἔδοξαν ὀνόματα ξένα βαρβάρων θεῶν, καὶ ὡς ἐτέρων ἀθυποστάτων θεοτήτων υἰοθετήθησαν παρ' Ἕλλησιν, οἷον κτλ. »

Εἰς Περὶ τῆς Τετρακτύος. (§. 42 — §. 44)

Ἐκ τοῦ παρ' Ἑβραίοις τετραγραμμάτου μεταβαίνει ὁ Συγγραφεὺς ἐπὶ τὴν ὄντως ἐπίσημον καὶ πολυθρόλλητον παρ' Ἕλλησι καὶ μάλιστα τοῖς Πυθαγορικοῖς Τετρακτῶν, τὴν κυρίως μὲν καὶ παρὰ τούτοις αὐτὸν τὸν ὑψιστον Δημιουργὸν ἀναγωγικῶς ὑπεμφαίνουσαν, ἐφαρμοζομένην δ' ἐξῆς καὶ ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ καὶ διανοητικοῦ κόσμου, καὶ ἰδίως ἐπὶ τῶν μαθηματικῶν, καὶ εἰς πολλὰς καὶ διαφόρους μερικωτέρας τετρακτῶς ποικιλλομένην.

Οὕτω καὶ ὁ 36 ἀριθμὸς τετρακτῶς ἦν καὶ μέγιστος ὄρκος, καὶ Κόσμος ὀνομάζετο, ὡς ἀποτελούμενος ἐκ τῶν πρώτων τεσσάρων περιττῶν καὶ τῶν πρώτων τεσσάρων ἀρτίων ἀριθμῶν, οἷον:

$(1 + 3 + 5 + 7) + (2 + 4 + 6 + 8) = 36$. Ἐκ δὲ τῆς θεοπρεποῦς τετρακτύος, τῆς πηγαζούσης πάντως ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τετραγραμμάτου ἐξηγεῖ ὁ Συγγραφεὺς καὶ τὸ πολλῶ ἔτι τοῦ Πυθαγόρου ἀρχαιότερον Τετράωτον, (ὡς τοῦ ω τ ἑβραϊσὶ σημαίνοντος γράμμα·) καὶ τὸν θειασμὸν ΕΥΟΙ ἢ ΕΥΑΙ κτλ.

Σημ. Ὁ Πλατωνικὸς ἀριθμὸς. (Ἐρ Παρεκβολῆ.)

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄθλος τῆς διασαφήσεως τοῦ Πλατωνικοῦ ἀριθμοῦ, τοῦ ματαιώσαντος ἐπ' αἰῶνας τοσοῦτους μόχθους τηλικούτων βαθυσόφων καὶ περιπύστων ἐπὶ τῇ ἑλληνικῇ φιλολογίᾳ ἀνδρῶν, κλέος μέγα περιποιεῖ οὐ μόνον τῷ ἐρμηνευτῇ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ παντὶ τῷ ἑλληνικῷ γένει, διὰ τοῦτο ἐφείσθω ἡμῖν ἐνταῦθα διεξοδικώτερον ἀναλύσαι καὶ ἀναπτύξαι, ἵνα τοῖς πᾶσι γένηται καταφανές, ὅτι ἔλυσεν ὁ ἡμέτερος Στέφανος τὸ αἰνίγμα τῆς Σφιγγός.

Ὁ Πλάτων ἐν τῷ ΗΨ βιβλίῳ τῶν Πολιτ. παραγγέλων τοῖς καλῶς διοικήσειν πολιτείαν αὐτοῦ μέλλουσιν, ὅπως ἐπιστήσωσιν ὅλην αὐτῶν τὴν προσοχὴν ἐπὶ τὴν ἐξεύρεσιν τῶν ἀρμοδίων καιρῶν, ἐν οἷς χρὴ γίνεσθαι τὰς μετὰ τῶν γυναικῶν ὁμιλίας, ὡς τὴν τῶν ἀγαθῶν ἢ κακῶν πολιτῶν γέννησιν ἐκ τούτου μάλιστα προερχομένην, προτείνει ἀριθμὸν τινα ὀριστικὸν τῆς περιόδου

τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς, μὴ ὀνομάζων μὲν αὐτὸν ἐκπεφασμένως, ἐκτιθέμενος δὲ ιδιότητάς τινας τούτου, ἐξ ὧν ἔστιν ὑπολογίσασθαι αὐτὸν καὶ προσδιορίσαι. Φαίνεται δὲ Πλάτων δοξάζων, ὅτι κατὰ τὴν περιέπενεργείας τῶν ἀριθμῶν ιδέαν τῶν Πυθαγορικῶν, δυνήσονται διὰ τῶν προτεινομένων χαρακτήρων οἱ κυβερνήσοντες ἀνευρεῖν τὰς πρὸς τοῦτο αἰσίας ἢ ἀποφράδας ὥρας. Ἴδου δὲ καὶ τὸ κείμενον, ὡς φέρεται παρὰ Πλάτωνι.

« Ἔστι δὲ θείῳ μὲν γεννητῷ περίοδος ἦν ἀριθμὸς περιλαμβάνει τέλειος· ἀνθρωπιῷ δὲ ἐν ᾧ πρώτῳ αὐξήσεις δυνάμεναί τε καὶ δυναστεύμεναι τρεῖς ἀποστάσεις, τέσσαρας δὲ ὄρους λαβοῦσαι ὁμοιούντων τε καὶ ἀνομοιούντων καὶ αὐξόντων καὶ φθινόντων, πάντα προσήγορα καὶ ῥητὰ πρὸς ἄλληλα ἀπέφηναν· ὧν ἐπίτριτος πυθμὴν πεμπάδι συζυγεῖς δύο ἀρμονίας παρέχεται τρεῖς αὐξηθεῖς, τὴν μὲν ἴσην ἰσάκις, ἑκατὸν τοσαυτάκις, τὴν δὲ ἰσομήκη μὲν, τῇ προμήκει δὲ ἑκατὸν μὲν ἀριθμῶν ἀπὸ διαμέτρων ῥητῶν πεμπάδος, δεομένων ἑνὸς ἐκάστων, ἀρρήτων δὲ δυεῖν, ἑκατὸν δὲ κύβων τριάδος. Εὐμπας δὲ οὗτος ἀριθμὸς γεωμετρικὸς, κύριος ἀμεινόνων τε καὶ χειρόνων γεννήσεων. »

Τὸ δυσξύμβλητον ἢ μᾶλλον τὸ ἀκατανόητον τοῦ χωρίου τούτου προέρχεται, ὡς ἕκαστος καθορᾷ, ἄ. ἐκ τῆς ἀγνοίας τῶν τεχνικῶν ὄρων τῆς ἀρχαίας μαθηματικῆς, ἥτις ἄλλως ἐν τοῖς σπαργάνοις ἔτι οὔσα, εἶχε τι ἀόριστον καὶ αὐθαίρετον ἐν τῇ ἐκφράσει· β'. ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὴν Πλατωνικὴν ἐκθεσιν ἀναμιγνύονται καὶ ιδέαι

καὶ ὄροι τῆς ἀρχαίας Ἀστρολογικῆς καὶ Γενεθλιολογικῆς ἐπιστήμης, ὧν ἡ γλῶσσα οὐχ ἥττον ἔστιν ἄγνωστος ἡμῖν· γ'. ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Πλάτων ἐκφέρων τὸν λόγον ὡς ἀπὸ στόματος τῶν Μουσῶν, σπουδάζουσῶν ἅμα καὶ παιζουσῶν, ὡς αὐτὸς αὐτόθι λέγει, « ἢ βούλει, ὡσπερ Ὀμηρος, εὐχόμεθα ταῖς Μούσαις, εἰπεῖν ἡμῖν ὅπως δὴ πρῶτον στάσις ἔμπεσε, καὶ φῶμεν αὐτάς τραγικῶς, ὡς πρὸς παῖδας ἡμᾶς παιζούσας καὶ ἐρεσχελούσας, ὡς δὴ σπουδῆ λεγούσας, ὑψηλολογουμένας λέγειν; » ἐπίτηδες συνεσχίασε τὸ χωρίον ἱεροφαντικώτερον, οἶονεὶ παίζων καὶ αὐτὸς ἅμα καὶ σπουδάζων· δ'. ἐκ τοῦ ὅτι ἔπαθε πάντως τὸ χωρίον, ὡς πάντες οἱ ἐγκύψαντες σοφοὶ ὑπόπτευσαν, δεινὰς καὶ οὐσιώδεις ἐκ τῆς τῶν ἀντιγραφῶν ἀβλεψίας ἀμαρτάδας.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, πολλοὶ τῶν σοφῶν φιλολόγων Ἑλληνιστῶν τε ἅμα καὶ μαθηματικῶν ἐνησχολήθησαν ὅλαις δυνάμεσι καὶ ἐπὶ ἐνιαυτῶν περιόδους ἄλλ' ἤνυσαν ὅμως οὐδέν· καὶ οἱ μὲν ἐκδύται τοῦ Πλάτωνος οὐδὲν εἶχον σιγῆς κρεῖττον· οἱ δὲ μεταφρασταὶ παρέλειπον ὅλον τὸ χωρίον ἀμετάφραστον· περὶ ὧν ἐπιθὴ τὴν μακρὰν σημείωσιν τοῦ σοφοῦ Κουσίνου. Ἄλλ' ἀπέκειτο ἄρα ὁ στέφανος τῆς ἐπιλύσεως τῷ σοφῷ Στεφάνῳ Καραθεοδωρῇ, ὅστις ἅμα ἐγκύψας τῷ χωρίῳ, ἐξεῦρε ποῦ συνίστατο ὁ Γόρδιος δεσμὸς τῆς ἀπορίας, δύο τινῶν εὐτυχῶς ἐπιδραξάμενος ἄκρων τούτων· ἄ. κατενόησεν ὅτι τὸ γραφικὸν ἀμάρτημα ἦν ἐν τῇ λέξει ἑκατὸν γράφας Ρ', καὶ ἐρμηνεύων αὐτὰ ὡς στεναγραφικὴν ἐκ-

Θεσιν τῆς λέξεως Ῥητόν ἢ Ῥητώσ· 6'. διειδεν ὀξυδερκῶς ἐν τῷ βαθυτάτῳ γνόφῳ τῆς Πλατωνικῆς φράσεως τὸν ζητούμενον ἀριθμὸν ἐν τῷ «ἐπίτριτος πυθμὴν πεμπάδι συζυγεῖς τρεῖς [διορθοῖ τρισὶν] αὐξηθεῖς.» Ὁδηγηθεῖς δὲ ἐκ τῶν θεωριῶν τῶν περὶ τῆς ἱεραῆς τετρακτίος, καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι *πυθμὴν* ἐστὶ παρὰ τοῖς Πυθαγορικοῖς ὁ 4· ἐκλαβὼν δὲ καὶ τὸ ἐπίτριτος ἐπὶ τῆς σημασίας τῆς κυβικῆς ἢ τρίτης αὐξῆς ἢ δυνάμεως, καὶ ὑπολογισάμενος ὧδε, $4^3 + 5 + 3$, ἐξήγαγε τὸν ζητούμενον ἀριθμὸν ἴσον 72, ὀριστικὸν τῆς περιόδου τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς, πιστῶν τὸν λόγον ἔκτε τοῦ Προφητικοῦ «αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἑβδομήκοντα ἔτη»· καὶ ἐκ τῶν τοῦ Σόλωνος,

Τῇ δεκάτῃ (ἑβδομάδι) δ' ἔτε δὴ τελέσει θεὸς ἐπ' ἐνιαυτοῦς,
οὐκ ἂν ἄωρος ἑὼν μοῖραν ἔχει θανάτου.»

καὶ ἐκ τῶν Ἀστρολογικῶν δωδεκαετηριῶν, ὧν ἕξ συμπληροῦσιν ἀκριβῶς τὸν 72.

Ἐντεῦθεν δὲ πρόεισιν ἐξηγούμενος καὶ κατὰ μέρος τὸ χωρίον ὧδέ πως·

Ἔστι δὲ θεῖῳ μὲν γεννητῷ περίοδος, ἢ ἀριθμὸς περιλαμβάνει τέλειος.

Τὴν περίοδον τῆς θείας γενέσεως ἢ ὑπάρξεως ὀρίζει ἀριθμὸς τέλειος. Τοιοῦτος δ' ἐστὶν ἡ μονὰς ἢ ἄτηκτος καὶ ἀδιάρητος καὶ ἀκίνητος. Διότι ὁ ἀπόλυτος θεὸς, ὃν ἐννοεῖ ὁ Ἐξηγητῆς ἐνταῦθα, (α) οὐχ ὑποπίπτει τῷ χρό-

(α) Ὁ μὲν Κουσίνοσ μεταφράζει τὸ χωρίον, ἀναφερόμενος ἐπὶ τοὺς «γεννητοὺς θεοὺς» λεγομένους. Ὁ δὲ Σχολ. φησὶ «Πᾶν τὸ ἀκίνητον

νω, ἀλλ' ἐν μόνον ἔχει τὸ αἰώνιον νῦν, καὶ ὡς Πλούταρχος λέγει, «εἰς ὧν ἐνὶ τῷ νῦν τὸ αἰεὶ πεπλήρωκεν.»

Ἀνθρωπίῳ δὲ, ἐν ᾧ πρώτῳ.

Ἐν δὲ ταῖς ἀνθρωπίνους γενήσεσιν ἔστι περίοδος, ἣν περιλαμβάνει ἀριθμὸς, ἐν ᾧ πρώτῳ, τουτ. τῷ πρώτῳ ἀπαντῶντι τοιοῦτῳ ἐν τῇ ἀπειρῷ σειρά τῶν ἀριθμῶν· διότι τούτου ἅπαξ προσδιορισθέντος, καὶ πᾶς πολλαπλάσιος αὐτοῦ ἔξει πολλῷ μᾶλλον τὰς ὑποτυπούμενας ιδιότητας καὶ παθήσεις.

Αὐξήσεις δυνάμεναί τε καὶ δυναστεύμεναί τε τρεῖς ἀποστάσεις.

Τρεῖς μὲν ἀποστάσεις ἐνταῦθα λέγει τρεῖς ἀριθμοὺς, οὓς ἀνευρίσκει ὁ Ἐξηγητῆς ἐν αὐτῇ τῇ ἀπαγγελίᾳ τοῦ Πλάτωνος, *πυθμὴν, πεμπάδι, τρισίν*. Ἔστιν ἄρα ὁ 3, ὁ 4 καὶ ὁ 5. Καλεῖ δ' αὐτοὺς ἀποστάσεις Πλάτων, ἢ διότι εἰσὶν οἱ ἀμέσως ἀφιστάμενοι τῆς μονάδος καὶ τῆς δυάδος, τῆς μὲν ἀρμοζούσης τῷ θεῷ, τῆς δὲ σημα-

καὶ περιφερόμενον» καὶ ἀναπ. «Εἴη ἂν τῆς τοῦ ἐν αὐτῷ (τῷ κόσμῳ) πάντων ἀσωμάτων κινήσεως, καὶ σωματικῶν κοινῆς συναποκαταστάσεως, μέτρον παντ ἐλεῖς, ὃ δὴ πολλάκις συνειλισσόμενον ποιεῖ τὸν ἀπειρον χρόνον.» Ἀναφέρει δ' ὁ Σχολ. ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸν τέλειον ἀριθμὸν εἰς τὴν αἰτίαν τούτου νοερῶν οὐσῶν, καὶ περιέχουσῶν τὸν πεπερασμένον ὅρον τῆς τοῦ κόσμου πάσης περιόδου. Ἄλλ' ἐπειδὴ οὐκ ἐνταῦθα ἐστὶν ἡ δυσχέρεια τοῦ χωρίου, ἔχει δὲ τις πολλὰ εἰπεῖν περὶ τῶν δογμάτων τῆς Πλατωνικῆς Θεολογίας, οὐθ' ἡμεῖς ἐπιμένομεν ἐπὶ πολὺ κατὰ τὸ παρὸν, οὐτ' ἀνάπτυξιν, ὡς ἔχει, ποιούμεναί, οὔτε διόρθωσίν τινα, ἢν πάντως δέη, προτείνοντες, οἷον «Θεῖῳ μὲν ἀγεννητῷ. . . ἀνθρωπίῳ δὲ γεννητῷ κτλ.» Ἄλλὰ περὶ τούτων τῶν Τιμαιοῦ μάλιστα μελετητέον.

νούσης τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος, κατὰ τὰς τότε φιλοσοφικὰς θεωρίας· ἢ ἀπλῶς διὰ τὸ ἐξ ἴσου ἀλλήλων ἀφίστασθαι ἐν τῇ τάξει τῇ ἀριθμητικῇ, καθ' ἣν ἐκδοχὴν λαμβάνεται ἔντε ταῖς μουσικαῖς ἀρμονίαις, καὶ τοῖς γεωμετρικοῖς διαστήμασιν ἢ μήκῃσι (*longeurs, lignes, dimensions* = διαστάσεις, ποσότητες κτλ.). Αὐξήσεις δὲ ἢ κατ' ὀνομαστικὴν ἐκληπτέον ὧδε· τρεῖς ἀριθμοὶ εἰσιν αὐξήσεις, τουτ. αὐξοντες διαδοχικῶς, ὀφείλοντες αὐξηθῆναι· ἢ μᾶλλον κατ' αἰτιατικὴν πρὸς τὸ δυνάμει καὶ δυναστευόμεναι ἐν σχήματι γραμματικῆς συναίρεσεως ἢ συμπτύξεως καὶ συνεκδοχῆς· ὥστε δύνανται αὐξῆσιν ἴσον τῷ δυνάμενος λαμβάνω, παθαίνομαι κτλ. Τὰς δὲ λέξεις δυνάμει καὶ δυναστευόμεναι ἐξηγεῖται ὁ Κ. Στέφανος τὴν μὲν διὰ τοῦ, πολλαπλασιαζόμεναι ἐφ' ἑαυτὰς (τουτ. ὑψούμεναι εἰς δυνάμει) τὴν δὲ, διὰ τοῦ, πολλαπλασιαζόμεναι ἐπ' ἀλλήλας, καὶ οὕτω παθαίνόμεναι αὐξῆσιν, καὶ διδοῦσαι ὀρθογώνια (*rectangles*.)

Τέσσαρας δὲ ὄρους λαβοῦσαι.

Ὅρους ἐνταῦθα οὐκ ἐκληπτέον κατὰ τὴν νεωτέραν τῶν μαθηματικῶν γλῶσσαν (*termes*) ἀλλ' ἀντὶ τοῦ μορφῆς, ἐκφράσεις καὶ τύπους καὶ διορισμοὺς ἢ ἐξισώσεις (*formes, expressions, formules, determinations, equations*.)

Ὁμοιούντων τε καὶ ἀνομοιούντων καὶ αὐξόντων καὶ φθινόντων.

Ὅρους δηλ. ἀριθμῶν ὀμοιούντων κτλ. — Οἱ τρεῖς ἀριθμοὶ οὗτοι ὀμοιοτρόπως τε καὶ ἀνομοιοτρόπως καὶ

αὐξάνουσι καὶ μειοῦνται, ὡς δῆλον ἐκ τῶν ἐξῆς.

Πάντα προσήγορα καὶ ῥητὰ πρὸς ἀλλήλα ἀπέφηναν.

Καὶ ῥητὸν μὲν λέγει οὐχὶ κατὰ τὴν ἤδη τῶν μαθηματικῶν ὀνοματολογίαν καὶ ἐκδοχὴν (*rationels*) ἀλλὰ τὸ αὐτὸ καὶ προσδιορισμένον· προσήγορον δὲ τὸ ἀνάλογον καὶ σχετικόν· δηλ. πάντα τὰ συστατικὰ κῶλα καὶ ποσὰ ἐκάστης τῶν ἐξισώσεων εἰσι πρὸς ἀλλήλα ῥητὰ (*identiques, determinés*) καὶ προσήγορα (*relatifs, analogues*.)

Ὡν ἐπιτριτος πυθμὴν πεμπάδι συζυγεις, δύο ἀρμονίας παρέχεται τρισὶν αὐξηθείς.

Ἐντεῦθεν ὁ Πλάτων χωρεῖ πρὸς εἰδικώτερον διορισμὸν τῶν ἀνωτέρω καθολικῶν ἀπαιτήσεων καὶ συνθηκῶν τοῦ ζητουμένου. Λέγει δὲ ὅτι ἐκ τούτων τῶν τεσσάρων ἐξισώσεων (α) ἢ τριάς, καὶ ἢ τετράς καὶ ἢ πεμπάς δίδωσι δύο ἀρμονίας, εἴτε συστήματα καὶ διατάξεις. Ὅρα δὲ ὅτι ἐνταῦθα ὀφείλεν εἰπεῖν μόνον, ὡς οἱ τέσσαρες οὗτοι ὄροι οἱ διὰ τῶν τριῶν ἀποστάσεων σχηματιζόμενοι παρέχονται δύο ἀρμονίας. Ὁ δὲ τεχνηέντως πάνυ καὶ συνεπτυγμένως ὑπηνίξατο ἅμα τοὺς τρεῖς τούτους ἀριθμοὺς, τίνες εἰσι, δηλ. ὁ 3, ὁ 4 καὶ ὁ 5. Οὐκ εἶπε δὲ τετράδα, ἀλλὰ πυθμένα, ἅμα μὲν τὸ ρίζωμα καὶ τὸ ἱερὸν τῆς τετρακτύος ὑπεμφαίνων, ἅμα δὲ

(α) Ὡν δηλ. ὄρων. Ἐχεις ὅμως καὶ ἄλλως ἀναφέρειν τὴν ἀντωνυμίαν ἐξ ὧν (τριῶν ἀριθμῶν ἢ ἀποστάσεων) ὁ πυθμὴν δύο ἀρμονίας παρέχεται τούτων (τῶν τεσσάρων ὄρων.)

καὶ τὴν τρίτην αὐξίν καὶ δύναμιν, εἰς ἣν δεῖ αὐτὴν ὑψῶσαι· ὥστε τὸ ἐπίτριτος εὐστοχώτατα, κατὰ τὴν πρόθεσιν τοῦ Πλάτωνος, καὶ ὡς χαρακτηριστικὸν ἀπλῶς πλεονάζον τοῦ τέσσαρα πρόσκειται· (ἔστι γὰρ ὁ πρῶτος τῶν ἐπιτρίτων ἀριθμῶν) καὶ ὡς ὑπόδειξις ἐνταυτῇ πρὸς τὸν ὑπολογισμὸν καὶ τὴν ἀριθμητικὴν ἐργασίαν. Καὶ ἐνταῦθα ἄξιον ὄντως θαυμάσαι τὸ διορατικὸν τοῦ Ἐξηγητοῦ, ὅτι ἐξαισίως καὶ ὡς ἐκ θείας ἀτεχνῶς ἐπιπνοίας συνηνέχθη τῇ Πλατωνικῇ παιδιᾷ, καὶ ἐγένετο ἐν πλήρει κατόψει τῆς ὅλης ἐννοίας τοῦ φιλοσόφου.

Τὴν μὲν, ἴσην, ἰσάκις ρητὸν τοσαυτάκις.

Ἐκ τῶν δύο τούτων ἀρμονιῶν ἡ μὲν ἐστὶν ἴση. Ἀρμονίας δὲ λέγει σειράς ἐξισωτικάς, καὶ διατάξεις ποσοτήτων ἢ συμφωνίας καὶ συστήματα (systemes d'equations) ἀναφερόμενος πρὸς τὴν διὰ τεσσάρων καὶ τριῶν ἀρμονίαν, ὅπου τὸ τρίον πρόσσεστιν ὡς ἡ πρῶτον ἀρμονία (Ὅρος Μουσικ.). Ἰσην δὲ λέγει τὴν πρώτην τῶν ἀρμονιῶν, ὡς γεωμετρικῶς, ἰσοδιάστατον οἰοῦν καὶ ἰσόγραμμον, (equilaterale, ou composée de dimensions egales) συνισταμένην ἐξ ἀριθμῶν ὑψωμένην εἰς δύναμιν τὴν τετραγωνικὴν ἢ τὴν κυβικὴν. Τὸ δὲ ἰσάκις ἐμφαίνει, ὅτι ἡ ἀρμονία αὕτη ἢ ἴση ἔχει τοσαύτας ἐξισώσεις (ὄρους) ὅσαι εἰσι καὶ αἱ ἀποστάσεις, δηλ. τρεῖς. Τὸ δὲ ρητὸν τοσαυτάκις περιέχει συνημμένως μίαν ἐννοίαν ἀναφερομένην εἰς τὰ κῶλα ἐκάστης ἐξισώσεως, ἅτινα ὀφείλουσι καὶ ταῦτα εἶναι τρία, καὶ κατ' ἐπανάληψιν τὰ αὐτά.

Τὴν δὲ, ἰσομήκη μὲν, τῇ προμήκη δέ.

Ἡ δὲ δευτέρα ἀρμονία ἔχει μίαν μόνην ἐξίτωσιν, ἐξ ἀριθμῶν ἀνισοδιαστάτων καὶ ἀνισομεγέθων συνισταμένην, καὶ τρία μὲν κῶλα περιέχουσαν καὶ ταύτην, ἕτερα ὅμως καὶ μὴ τὰ αὐτὰ ὄντα πρὸς ἄλληλα. Ἄρα οὔτε ἴση ἐστὶ κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἐκδοχὴν, ὡς μὴ παράγοντας ἐπὶ δυνάμει αἰ ὑψουμένης ἔχουσα· οὔτε ἰσάκις ἐπαναλαμβάνεται, ὡς οὔσα μία καὶ μόνη. Ἔστι δὲ μόνον ἰσομήκης, δηλαδὴ ἰσοκῶλος, (τρίκῶλος) ὡς τοσαυτάκις καὶ αὕτη συνισταμένη, οὐχ ὅμως ρητὸν τοσαυτάκις, ἀλλ' ἀρρήτως τοσαυτάκις, ὡς μὴ ταυτολογοῦντα καὶ ἀπαράλλακτα ἔχουσα καὶ τὰ τρία αὐτῆς κῶλα. Ἄρα τὸ μὲν ἰσομήκης συστοιχεῖ πρὸς τὸ τοσαυτάκις· τὸ δὲ προμήκης ἀντιδιαστέλλεται πρὸς τὸ ἴση, καὶ εἴη ἂν ἐν διαστάσει προσχούσαις καὶ ἀνισομήκεσι καὶ διαφερούσαις. Ἡ δὲ σύνταξις ἐστὶν αὕτη· «Τὴν δὲ παρέχεται σομήκη μὲν, ἀλλὰ διὰ τῆς προμήκου (ἀρμονίας, τῆς περιεχούσης ἀριθμοὺς ἑτεροειδεῖς καὶ ἀνομοίους ἢ ἀρρήτους = rectangles) καὶ ὡς εἰ ἔλεγεν, ἰσομήκη μὲν [αυ]ΤΗ, προμήκη δέ.

Ἀλλὰ τίνες λοιπὸν οἱ τέσσαρες οὔτοι ὄροι οἱ τὰς δύο ἀρμονίας παρεχόμενοι; Αὐτὸς ὁ Πλάτων προσδιορίζει τούτους ἀμέσως, χορηγῶν πάντα τὰ διδόμενα εἰς τὴν σύστασιν αὐτῶν.

Ῥητῶν μὲν ἀριθμῶν ἀπὸ διαμέτρων ρητῶν, πεμπαδος, δεομέων ἐνὸς ἐκάστων.

Ἰδοὺ ἡ πρώτη Ἐξίσωσις ἢ τῆς πεμπαδος, οὕτως εἰ-

πειν $(5^2 - 1) + (5^2 - 1) + (5^2 - 1) = X = 72$. Ἦτις ἐστὶν ἴση ὡς περιέχουσα πανταχοῦ το τετράγωνον τῆς πεμπάδος, καὶ ἀποδίδεται ἐν τρισὶ κώλοις τοῖς αὐτοῖς ἐπανειλημμένως· διότι τὸ μὲν « ῥητῶν ἀριθμῶν » σημαίνει ἀριθμοὺς τοὺς αὐτοὺς. Τὸ δὲ, « ἀπὸ διαμέτρων ῥητῶν, » ἐκφαίνει τετράγωνα τὰ αὐτά. Τὸ δὲ ὅλον ἐστὶ τοιοῦτο. Ἡ πρώτη ἐξίσωσις σύγκειται ἐξ ἀριθμῶν τῶν αὐτῶν 5, 5, 5, (πεμπάδος) τετραγωνιζομένην (ἀπὸ διαμέτρων), ἀφ' ὧν ἐκάστου ἀφαιρετέον ἐστὶν ἓν.

Ἀρρήτων δὲ, δυοῖν.

Ἴδου καὶ ἡ δευτέρα ἐξίσωσις ἢ τῆς τετράδος·

$4 + (4^2 - 2^2) + (4^3 - 2^3) = X = 72$. Τὸ δὲ πλήρες τῆς φράσεώς ἐστὶ τοῦτο. Ἀρρήτων δὲ ἀριθμῶν ἀπὸ διαμέτρων ῥητῶν, δεομένων δυοῖν. Λέγονται δὲ ἄρρητοι ἐνταῦθα οἱ ἀριθμοὶ, ὡς μὴ ὄντες οἱ αὐτοὶ ἐν ἐκάστῳ τῶν τριῶν κώλων· εἰσὶ δὲ ἀπὸ διαμέτρων ῥητῶν, δηλ. τετράγωνοι ὅτι τὸ 4 τὸ τρίς ἐπαναλαμβανόμενόν ἐστι καθ' ἑαυτὸ τετράγωνον, καὶ τῶν τετραγῶνων μάλιστα τὸ πρωτιστον· ὅθεν καὶ ῥητὸν τοσαυτάκις ἐπαναλαμβάνεται. Ἡ δ' ἀφαίρεσις γίνεται μόνον ἀπὸ τῶν δύο κώλων, καὶ τοῦτο ἐκνικᾷ ἐν τῇ ἀπαγγελίᾳ τῶν διδομένων. Ἐπειτα τὸ πρῶτον κῶλον αὐτὸν περιέχει τὸν πυθμένα τὸν ἱερὸν καὶ οἶονεῖ ἄθικτον μένοντα καὶ ἀπαραμειώτον. Πρόσθεσις δ' ὅτι καὶ τὸ « δυοῖν » τοῦ κειμένου ἀμφιρρέπῶς λέγεται, ὡστ' ἔχειν νοεῖν καὶ οὕτω· « δυοῖν δὲ ἀριθμῶν ἀρρήτων » τουτ. ἔνθα δύο μόνον κῶλά ἐστιν ἄρρητα· ἢ οἱ δύο μόνον δέονται δυοῖν. Ἐχομεν ἄρα ἐνταῦθα ῥητὰ καὶ

ἄρρητα, τὸ μὲν, ὅτι ὁ αὐτὸς αἰεὶ ἀριθμὸς ὁ 4 προσδρεύει ἐν ταύτῃ τῇ ἐξίσώσει, τὸ δὲ, ὅτι ἕκαστον κῶλον ἑτέραν καὶ διάφορον ἔχει ἀξίαν. Ὅρα δὲ μοι καὶ τὴν ἀντίθεσιν τοῦ, « ῥητῶν μὲν ἀριθμῶν, » πρὸς τὸ, « ἀρρήτων δὲ... » ὃ ἐπιμαρτυρεῖ ἀραρότως τὴν εὐστοχίαν τῆς διορθώσεως.

Ῥητῶν δὲ κύβων, τριάδος.

Αὕτη ἐστὶν ἡ τρίτη ἐξίσωσις ἢ τῆς τριάδος· $(3^3 - 3) + (3^3 - 3) + (3^3 - 3) = X = 72$. — Τὸ πλήρες ῥητῶν μὲν ἀριθμῶν ἀπὸ κύβων (ῥητῶν), δεομένων ἐκάστων τριάδος. Ὅ ἐστὶν ἡ τρίτη ἐξίσωσις περιέχει τὸν αὐτὸν μὲν ἀριθμὸν, 3, 3, 3, ὑψωμένον δὲ εἰς τὴν τρίτην δύναμιν, ὧν ἕκαστον ἀφαιρετέον ἐστὶ τρία. Σημειοῦ δ' ὅτι κἀνταῦθα διαφορεῖται πως τὸ, « τριάδος »· ἐν γὰρ τῷ λέγειν τὸν ἀφαιρετέον ἀριθμὸν, ὠνομάτισε καὶ τὴν κυριεύουσαν ἀπόστασιν ταύτης τῆς ἐξίσώσεως.

Δύνασαι δ' ἐκλαβεῖν τὸ « ῥητῶν ἀριθμῶν » ὡς ἐξυπακουόμενον καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν ἐξισώσεων, κατὰ τὴν ἀπαίτησιν τῆς ἴσης ἀρμονίας « P'. τοσαυτάκις. » Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιέχονται μόνον διάμετροι, εἴτε τετράγωνα· ἐν δὲ τῇ τρίτῃ, κύβοι· ἐν δὲ τῇ μέσῃ καὶ ἡ πρώτη δύναμις τοῦ 4 ἐστὶ, καὶ ἡ διαμετρικὴ καὶ ἡ κυβικὴ· διὸ καὶ λέγει ἀρρήτων, δηλ. ἐπὶ διαφορῶν δυνάμεων. Οὕτω δὲ οὐκ ἀναγκαῖον ἐφέλκεσθαι τὸ « ἀπὸ διαμέτρων » ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς δευτέρας ἐξίσώσεως· ἀντιπαράκειται γὰρ αὕτη μέση τοῖς ἀπὸ διαμέτρων αἰεὶ καὶ τοῖς ἀπὸ κύβων αἰεὶ ἀριθμοῖς, ἀμφοτέρωθεν μετέχουσα.

Ἐπι δὲ σημειοῦ, ὅτι ἐν μὲν τῇ τῆς πρώτης ἐξισώσεως συστάσει ὠνόμασε τὴν πεμπάδα· ἐν δὲ τῇ τῆς τρίτης, ὑπεδήλωσε τὴν τριάδα. Λείπεται ἄρα ἡ τετράς ἐν τῷ μέσῳ, ῥαδίως ὑπεννοουμένη.

Καὶ οὗτοι μὲν εἰσιν οἱ τρεῖς ὄροι· ὁ δὲ τέταρτος ποῦ; Οὗτος ὡς αὐτοδιόριστος καὶ αὐτόδηλος ἐκ τῆς δευτέρας ἀρμονίας τῆς προμήκου, παρελείφθη. Ὅτι ἡ ἀρμονία αὕτη ἀπλῆ ἐστὶ, καὶ ἐκ τῶν ὀρθογωνίων μάλιστα συντεθήσεται τῶν τριῶν διδομένων ἀριθμῶν (τῇ προμήκει) καὶ ἐν τρισὶ κώλοις ἐκφραζομένη (ισομήκη.) Ἐστὶν ἄρα πάντως ὧδε· $3(4+5)+(3\cdot 4)+5^2=\chi=72$.

Σύμπας δὲ οὗτος ἀριθμὸς γεωμετρικὸς, κύριος ἀμεινόντων καὶ χειρόνων γενέσεως.

Τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν τριῶν τούτων ἀποστάσεων, ὡς εἴρηται, λαμβανομένων, ἐστὶν ἀριθμὸς γεωμετρικὸς, ἔχων μεγίστην τὴν ἐπενέργειαν ἐπὶ τὰς καλὰς καὶ κακὰς γενέσεις. Λέγει δὲ τὸν ἀριθμὸν γεωμετρικόν, ὅτι γίνεται ἐξ ἀριθμῶν ἐχόντων τὴν πρώτην, ἢ τὴν δευτέραν, ἢ τὴν τρίτην δύναμιν, καὶ τὰς τρεῖς παριστόντων διαστάσεις, περὶ ἃς ἡ γεωμετρία στρέφεται, τὴν γραμμὴν, τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὸ στερεόν. Γνωστὸν δ' ὅτι τὸ γένεσις ἐστὶ γενικώτερον τῆς γεννήσεως· διὸ καὶ κάλλιστα ἐφαρμόζει ἐνταῦθα.

Τοιοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ χρησιμοδόγημα, ὃ ἀνεῖλε Πλάτων ἡμῖν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τρίποδος τῶν Μουσῶν, ὑφ' ὧν ποιεῖ ἑαυτὸν ἐμπνεόμενον πρὸς διάλυσιν τῆς περιτροπῆς τοῦ κύκλου τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς, ἐν ᾧ ὑπολανθάνουσι

τὰ τὴν πολιτείαν συνταράζοντα καὶ τὰ καθεστῶτα μετακινήσοντα, ὡς ἐκ τῆς ἐν οὐ δέοντι γενέσεως τῶν ἀφῶν καὶ ἀτελῶν παίδων.

Ἄλλ' ἐξ ἀπάντων τούτων τί συνάγομεν περί τινος ἀπλουστερας καὶ ἐπιστημονικωτέρας, καὶ οὐκέτι συνεσχιασμένης καὶ αἰολοστόμου ἐκθέσεως τοῦ προκειμένου προβλήματος; Ὅτι ὁ ζητούμενος ἀριθμὸς X ὁ ἐμφαίνων τὴν περίοδον τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς γίνεται ἐκ τριῶν ἀριθμῶν φ, ψ, ω· ὅπου φ μὲν ἔστω ὁ μέγιστος· ω δὲ ὁ ἐλάχιστος· καὶ ψ ὁ μέσος. Ἡ δὲ συνθήκη, ἣ καθυποβάλλονται σύμπαντες οὗτοι οἱ ἀριθμοὶ, ἐστὶν ἡ ἐξῆς. Τὸ ἄθροισμα τοῦ μέσου ψ ὑψωθέντος ἐπὶ τρίτην δύναμιν, καὶ τῶν δύο ἄκρων φ καὶ ω, ἰσοῦται τῷ ὄλῳ ἀριθμῷ X. Ὅθεν ἡ ἐξίσωσις ἢ τῆς συνθήκης. (l'equation de condition.)

$$(α) \quad \varphi + \psi^3 + \omega = X$$

Ἰδοῦ δὲ καὶ τίνες εἰσὶν αἱ σχέσεις αἱ συνάπτουσαι ἑκαστον τῶν τριῶν ἀριθμῶν (πρώτη ἀρμονία τριπλῆ) καὶ σύμπαντας ὁμοῦ (δευτέρα ἀρμονία ἀπλῆ) πρὸς τὸν ἀριθμὸν X.

1^{ον} Τὸ τριπλάσιον τῆς διαφορᾶς τοῦ μεγίστου φ τετραγωνιζομένου καὶ τῆς μονάδος, ἐστὶν ἴσον τῷ X.

$$(1) \quad 3(\varphi^2 - 1) = X$$

2^{ον} Ὁ δὲ μέσος ψ, τρεῖς μὲν ἐπαναλαμβανόμενος ὁ αὐτός, ἀλλὰ κατὰ τρόπον ἄρρητον καὶ ἑτεροῖον, δηλ. ἐπὶ πρώτην καὶ δευτέραν καὶ τρίτην δύναμιν, ἐνθα ὅταν αὐξῆ δυναμούμενος, ὁμοίως καὶ φθινῆ διὰ τοῦ ἰσοδου-

νάμου ἢ ἰσοβαθμίου δύο, δώσει καὶ οὗτος τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν X.

$$(2) \quad \psi + (\psi^2 - 2^2) + (\psi^3 - 2^3) = X$$

3^{ον} Τὸ δὲ τριπλάσιον τῆς διαφορᾶς τοῦ ἐλαχίστου ω ἐπὶ κύβων ὑψωθέντος καὶ τῆς τριάδος, ἴσον ἐστὶ καὶ τοῦτο τῷ X.

$$(3) \quad 3(\omega^3 - 3) = X.$$

4^{ον} Οἱ τρεῖς οὗτοι ἀριθμοὶ δώσουσι τὸν X καὶ ὁμοῦ λαμβανόμενοι, καὶ ἐπ' ἀλλήλους πολλαπλασιαζόμενοι ἢ δυναστεύμενοι οὕτως, ὥστε μὴ κύβους διδόναι μηδὲ γραμμὰς, ἀλλ' ὀρθογώνια (προμήκη) ἢ ἐπιφανείας, καὶ προχωρεῖν οὕτως ἐν τοῖς τρισὶ κώλοις, ὥστε ἐν μὲν τῷ πρώτῳ πάντας ἐνυπάρχειν· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἓνα τὸν ἐλάχιστον ἐκλείπειν· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, τὸν μὲν ἐλάχιστον καὶ τὸν μέσον ἐκλείπειν, τὸν δὲ μέγιστον ἀναγκάζεσθαι, ἵνα δῶ ἐπιφάνειαν, ἐφ' ἑαυτὸν πολλαπλασιάζεσθαι.

$$(4) \quad \omega(\psi + \varphi) + \psi\varphi + \varphi^2 = X$$

Ἐκαστος τοίνυν τῶν Ἀλγεβρικών συνορᾶ, ὅτι τὰ πρόβλημα ἔχει πάντα τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς τὴν λύσιν. Τέσσαρας γὰρ ἔχομεν ἀγνώστους, καὶ τέσσαρας ἐξισώσεις τὸν (1), τὸν (2), τὸν (3) καὶ τὸν (4). Ἡ δὲ (α) περίεστιν ἐκ τοῦ πλεονάζοντος πρὸς χειραγωγίαν = εἰς τὴν ἐξεύρεσιν καὶ ἀπλούστερον ὑπολογισμὸν τοῦ X. Καὶ γὰρ ἐκάστη τῶν τεσσάρων Ἐξισώσεων, ὅταν προσδιορισθῇ φ, ψ, ω ἐκ τῆς λύσεως αὐτῶν, αὐτὸν τοῦτον δώσει τὸν X. Εἰ δέ τις ἀντὶ τοῦ X ἐν τῷ δευτέρῳ μέλει τῶν τεσσάρων Ἐξισώσεων ἀντικαταστήσει ἐκ τῆς

(α) τὸ ἰσοδύναμον αὐτοῦ, τότε τέσσαρας μὲν ἔξει τὰς ἐξισώσεις, ἀλλὰ τρεῖς μόνον ἀγνώστους. Ἐστὶ δὲ καὶ τὰς τέσσαρας ταύτας εἰς τρεῖς ἀναγαγεῖν, διὰ τὸ εἶναι τὰ δεύτερα αὐτῶν μέλη ταῦτά. Ἄρα Πλάτων ἐκ περιουσίας ὠνομάτισε τὸν πυθμένα, καὶ τὴν πεμπάδα καὶ τὴν τριάδα, ἵνα ὑποδείξῃ καὶ ὑποχαράξῃ τὸ τελευταῖον ἐξαγόμενον, διδοὺς ἅμα καὶ τὴν συνθήκην καὶ τὴν δοκιμασίαν εἴτε ἐπαλήθευσιν αὐτῶν. Οὕτω γὰρ διὰ μόνης τῆς (α) ἐξισώσεως εὐρίσκει τις τὸ ζητούμενον, ὅταν ἅπαξ δεδομένους ἔχη τοὺς τρεῖς ἀριθμοὺς. Ἀλλ' αἱ ἐπερχόμεναι ἐξισώσεις ἀφ' ἑαυτῶν διδοῦσαι καὶ προσδιορίζουσαι τὴν τριάδα, καὶ τὴν τετράδα καὶ τὴν πεμπάδα, συνεκαίνουσιν ἅμα τὸ πολυσύνθετον καὶ πολύτροπον, καὶ πολύπτωτον καὶ θαυμαστὸν οἶονεὶ τοῦ προκειμένου ἀριθμοῦ.

Ὅσον τοίνυν τὸ ἐπ' ἐμοί, οὐκ ἔχω μὴ μέγα θαυμάζειν τὸ βαθύνουν καὶ τὸ ὀξυδερκές τοῦ Ἐξηγητοῦ. Ἄμα γὰρ τὸ βλέμμα ἐπιβαλὼν, κατέλαβε τὸν σημανόμενον ἀριθμόν. Καὶ τοῦτο δὴ οὐ μικρόν· ἀλλ' ἐκεῖνο ἐτι μοι δοκεῖ μείζον. Τὸ γὰρ «ἐκατὸν,» ἐσκανδάλιζε καὶ συνετάραττε τὰς ἐφεξῆς ἐκτιθεμένας ἀπαιτήσεις· διὸ καὶ εἰς τοῦτο περιέστειλεν ὁ ἀνήρ τὴν ἀπορίαν τοῦ πράγματος· ἐξεύρε τὸ σαθρὸν καὶ τὴν κάκωσιν τοῦ χωρίου, καὶ ἐπισκευάσαι αὐτὸ ἐμελέτα· ἀλλ' ὡς εὐφυέστατος ἀρχιτέκτων οὐχ ἀπλῶς αὐτὸ τὸ «ἐκατὸν» μετέτρεψεν εἰς «ῤητὸν», ὅπερ ἂν ἕτερός τις εὐλόγως ἐτόλμησεν, ἀλλὰ βαθύτερον καὶ κριτικώτερον ἐπεδράξατο τῆς διὰ

τοῦ Ρ. κοινῆς παραστάσεως τοῦ τε ἑκατὸν καὶ τοῦ, ῥητὸν δὲ τὴν πιθανότητα ἄγει ὡς ἔγγιστα τοῦ βεβαίου. Ἀλλ' ἔστι τι καὶ τρίτον πολλῶ θαυμαστότερον· τὸ γὰρ χωρίον καὶ τῆς πρώτης δυσχερείας ἀπηλλαγμένον, τίς ἔστι δηλονότι ὁ ἐπίτритος πυθμὴν καὶ σύμπας ὁ ἀριθμὸς· καὶ τῆς δευτέρας ἐκείνης, ποῦ τὸ χωρίον ἐκεκάκωτο καὶ πῶθεν τὸ ἑκατὸν παρεισέφρησε, διετάλεσεν ἂν καὶ οὕτω γνόφον περιέχον πυκνὸν, καὶ γριφωδέστατον ὄν, ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τῶν τεσσάρων ὄρων, καθ' ὅς Πλάτων ἀπαιτήσεις στενολέσχως καὶ συνεσιασμένως καὶ λοξώτερον ἐκφέρει. Διὸ ἔδει ἡμῖν καὶ πρὸς τοῦτο τῆς παρὰ τοῦ Ἐξηγητοῦ βαθυνοῦ ἐπικουρίας, ἵνα πάντα διοπτύσῃ καὶ διακρίνῃ, διάγραμμα λαμπρότατον καταστρώσας, ὑπερῖδέτω ὁ βουλόμενος ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος συγγράμματι. Ὅτι μὲν οὖν λέλυται τὸ γριφῶδες καὶ αἰνιγματώδες τοῦτο χωρίον καὶ τυφλοῖς, φασί, δηλον, καὶ τοῦτ' ἔδειξεν ἀρτίως ὁ δυστυχῶς τὰς ὄψεις ἐσερημένος φίλτατος ἡμῖν Τανταλίδης, ὁ νοῖ καθορῶν τὰ διαγεγραμμένα, ἕτερόν τι οὐκ ἀφυῆς ἐπεξενεγκῶν ἑρμηνευτικὸν τῆς παρὰ τῷ Πλάτωνι ῥήσεως διάγραμμα, κατὰ τὴν διχαστικὴν μέθοδον, συμποιοῦν κατὰ συστοιχίαν ἐκάστη φράσει καὶ λέξει τοῦ φιλοσόφου. Οὗτος δὲ καὶ ἐξ ἀρχῆς προλαβὼν τὸ χωρίον, καὶ προτρέψας τὸν Κ. Στέφανον, εἰς τὴν αὐτοῦ ἑρμηνεῖαν αἴτιος ἐγένετο τηλικούτου ἐξαγομένου, καὶ χάριν οὐ μικρὰν κατέθετο, οὐ λέγω τοῖς ἀνεράστοις καὶ ἀσυνέτοις τῶν οἷς χαίρει δικαιοσύμασι Πλάτων, ἀλλὰ τοῖς τὰ μέγιστα τεθηπόσιν

αὐτὸν καὶ γεραίρουσι, καὶ ἐν πᾶσι συγγενέσθαι τῇ μεγαλονοίᾳ αὐτοῦ πειρωμένοις, καὶ ἐν τούτῳ ἀμύθητον ὄσσην ἠδονὴν ἠδομένοις. Ὡς πρὸς τούτους οὖν μέγα καλῶ τὸ ἐξεύρημα. Οὐκέτι γὰρ οἱ φιλόλογοι ἀναυδοὶ ἔσονται καὶ ἰχθύων ἀφωρότεροι διαπορεύονται τὸ χωρίον, οὐδ' αἱ μεταφράσεις συγκόψουσιν οὕτω μεγάλην περίοδον, καὶ ταύτην τὸν Πλατωνικὸν ἀριθμὸν περιέχουσαν, καὶ δειγμά τι τῆς Πυθαγορείου φιλοσοφίας συγκαλύπτουσαν. Τί γὰρ ποτε καὶ ἔμελλον λέγειν μεταφράζοντες; πῶς ἦν καὶ συμβαλέσθαι τι καὶ κατανοῆσαι ἀπὸ τοῦ χωρίου; Ὅτι δὲ νῦν ἔστι μεταφραστὸν, τολμῶμεν ἡμεῖς ἐφεξῆς δεῖξαι, μετάφρασιν ὑποσυνάπτοντες γαλλικὴν, ἴσως μὲν ὄζουσιν ἑλληνισμῶν οὐκ ὀλίγων, ἀλλ' ὅμως στείχουσιν τῷ κειμένῳ πιστότερον. Ἵποδεξάμενος δ' αὐτὴν φιλοφρόνως ὁ Πλατωνικὸς καὶ φιλέλλην Κουσίνοσ, ἀπὸ τῆς ἔω τολμῶσαν αὐτῷ παραστῆναι, περικοσμήσει αὐτὴν τῷ ἐκ Παρισίων εὐτραπέλω τῆς ὑφῆς, καὶ οὕτω συμπληρώσει τὸ χασμάτιον τῆς πολυτιμότητος αὐτοῦ Μεταφράσεως.

« Pour Dieu engendré il y a une periode, qu'embrasse un nombre parfait: à l'égard de l'homme, la periode est un nombre, le quel jouit des propriétés suivantes; il y a trois distances (dimensions, longuers, nombres, quantités), qui subissent une augmentation multipliées par elles mêmes et entr'elles. Ces trois quantités exprimées sous quatre formes différentes de nom-

bres semblables et dissemblables, augmentants et diminuants, se trouvent toutes liées entr'elles par quelques rapports, et finissent par donner toujours une somme déterminée et la même. On y trouve la racine (la base ou la quaterne), qui, élevée à la troisième puissance et unie avec la quinte (ou le nombre cinq) et augmentée de trois, donne deux harmonies (ou deux systèmes d'équations), dont l'une ne contient que des nombres en puissance, et se repète autant de fois, (qu'il y a de nombres, c-à-d. trois fois) et se reproduit identiquement aussi le même nombre de fois; l'autre a le même nombre de termes, mais dont chacun se compose de facteurs différens. La première de trois equations de la première harmonie contient des nombres identiques, (le cinq) élevés au carré, dont chacun est diminué d'une unité; la seconde contient aussi des carrés identiques, diminués de deux unités et de manière à ne pas rendre tous les trois termes équivalans. Enfin la troisième equation n'a que des cubes les mêmes toujours, dont chacun est diminué de trois unités. L'ensemble de ce nombre est un nombre géométrique, qui exerce une grande influence sur l'amélioration ou la dépravation des générations.»

Ἐνταῦθα περαίνομεν τὴν περὶ τοῦ Πλατωνικοῦ ἀ-

ριθμοῦ ἀνάπτουζιν, ἣν ἐμακρολογήσαμεν χαριζόμενοι τοῖς ζηλωταῖς τοῦ θεοῦ Πλάτωνος. Πλείω δὲ λέγειν περὶ τούτου, ἰδιαιτέρας ἔργον ἐστὶ πραγματείας, καὶ οὐχὶ τῆς νῦν προθέσεως ἡμῶν. Ἀλλὰ πρὶν ἢ τὴν ἀγκυραν τῆς σιγῆς ἐξαρτήσωμεν, καλὸν ὑποδείξαι ἐπιτροχάδην καὶ ὅσας ἐτέρας ἰδιότητας τοῦ προκειμένου ἀριθμοῦ στενώτερον ἐπιδαψιλεύεται ὁ Ἐξήγητῆς. Ἔχει γάρ τις ἐντεῦθεν συνιδεῖν, ὅσον ἡ διάνοια αὐτοῦ συγενῆς πέφυκε τῇ τοῦ Πλάτωνος· ἄλλως τε καὶ ἀμφοτέρων τῇ κατ' Ἀσίαν φιλοσοφίᾳ προσχεῖν οὐκ ἀπαξιωσάντων, καὶ τῶν ἐκεῖ δοξαζομένων ὅπως δῆποτε μυηθῆναι. Ἐκ γὰρ τῶν τριῶν, φησι, τούτων ἀριθμῶν, 3, 4, 5, ἀνά δύο λαμβανομένων, τρία διάφορα γινόμενα (ἢ ὀρθογώνια ἢ προμήκεις) ἐστὶ συστήσαι. 1^{ον} 3·4=12. — 2^{ον} 3·5=15· καὶ 3^{ον} 4·5=20. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον τὸ 12, ἐλάσσονα καλεῖ προμήκη. Ἐάν δέ τις ἐφεξῆς τὰς τέσσαρας ἐξισώσεις διαγράψῃ, ὡς δείκνυσιν ὁ Ἐξήγητῆς ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ Διαγράμματι, εὕρησει ἕξ καὶ ἐτέρας ἐξισώσεις, πρὸς τὸν X καταπτώσας, οὕτως

$$\begin{array}{l}
 \text{Α} \left\{ \begin{array}{l} (5^2-1)+(4)+(3^3-3)+(20)=X \\ (5^2-1)+(4^2-2^2)+(3^3-3)+(12)=X \end{array} \right. \\
 \text{Β} \left\{ \begin{array}{l} (3^3-3)+(4^3-2^3)-2^3=X \\ (5^2-1)+(5^2)+(20+3)=X \end{array} \right. \\
 \text{Γ} \left\{ \begin{array}{l} 3(5+4+3)=\frac{X}{2} \\ 2(3\cdot 4+3\cdot 3)+3(2+2)=\frac{X}{2} \end{array} \right.
 \end{array}$$

Ἰδέτω ὁ βουλόμενος τὴν ἐξήγησιν καὶ τὴν σημασίαν τούτων τῶν Ἐξισώσεων ἐν τῇ Παρεκβολῇ τοῦ Συγγραφέως, ὅπου εὐρήσει καὶ πολλὰ ἕτερα πλείστου λόγου ἄξια περὶ τῆς ὑποθέσεως.

2ον. Τὸ **ΤΙΗΝΕΙΝΑΙ**. (§. 45—§. 47.)

Ἐντεῦθεν ἐπανέρχεται ὁ Συγγραφεὺς ἐπὶ τὴν συνέχειαν τοῦ τετραγράμματος, ὅθεν ἐξέβη εἰς τὴν *Παρεκβολήν*. Διότι εἰς αὐτὸ τὸ μεγαλύνουμον τετραγράμματος ἀναφέρει καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀριστοτελικῆς φράσεως **ΤΙΗΝΕΙΝΑΙ**, ἀνεξηγήτου καὶ ταύτης καὶ παρ' αὐτοῖς ἐτι τοῖς ἀρχαίοις διατελούσης. Ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἐλέγχει τὴν ἄτοπον διόρθωσιν, ἣν ὁ σοφός μὲν, ἀλλὰ μὴ ἐν ἅπασιν εὐεπήβολος κριτικὸς Α. Κοραῆς, ἐπεβάλετο ποιήσασθαι, ὡς ἐπταισμένως δῆθεν παρεισφρήσαντος τοῦ ἦν, δεόν μόνον γράφεσθαι τὸ τι εἶναι· (*quiditas* τινότης ὡς ἂν εἴποιμεν.) (Ὁρ. Ἀριστοτ. Ἠθικ. Νικομ. Σελ. 228.)

Ἰδοὺ δὲ τίς ἡ γνώμη τοῦ Κ. Καρθεωδωρῆ. Τὸ τετραγράμματον **ΙεΧοΓαΧ** κατὰ τριπτόν συλλαβισμὸν τῶν ἐν αὐτῷ τεσσάρων συμφώνων ἀποδίδωσιν εἰς τὸ ἑβραϊκὸν τὰ ὑπερκτικὰ ἦν, ἐστὶ, καὶ ἔσται. Ἐντεῦθεν ἄρσ σημαίνει τὸ διηνεκές καὶ αἰδίου καὶ αἰώνιον τῆς θείας ὑπάρξεως. Οἱ τοίνυν ἀρχαῖοι οἱ περὶ τὸν Δημόκριτον, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἀριστοτέλης, παραλαβόντες (λέγει ὁ συγγραφεὺς) παρὰ τῶν Ἑβραίων τὸ **ἦν** ἔκριναν μεταφράσαι αὐτὸ ἑλληνιστὶ διὰ τοῦ **ΤΙΗΝΕΙΝΑΙ**· διότι ὁ Θεὸς ἐστὶν ἡ πρώτη καὶ κυρίως ὑπερούσιος οὐσία, τὸ ὄντως

ὄν, αὐτὴ ἡ ρίζα πάντων, ὡς λέγει ὁ βαθεὺς Συνέσιος. Καὶ ἐπειδὴ τινες τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, ἐν οἷς καὶ Ἀριστοτέλης, ἐπρέσβευσαν τὸ αἰδίου τῆς Ἰλῆς καὶ τοῦ Εἶδους, ἐλήφθη παρ' αὐτοῖς ὡς ὄρος φιλοσοφικῆς ἐκφράζων ὑπερτερόν τι καὶ πρότερον τῆς οὐσίας ἅμα καὶ τοῦ εἶδους ἐκάστου τῶν ὄντων, ἐπὶ πᾶσαν αὐτῶν τὴν διηνέκειαν καὶ ἐνδελέχειαν· τοῦθ' ὅπερ οὐ δύναται ἐκφράσαι τὴν κατὰ Κοραῆν *quiditas* τῶν σχολαστικῶν. Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ συντάσσειν τὴν φράσιν ὡδε· τὸ εἶναι τι ἦν, ἢ τὰ, εἶναι τι ἦν, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ Ἀφροδισιεύως καὶ ἐκ τῆς διορθώσεως τοῦ Κοραῆ αἴροντος τὸ ἦν. ὃ δὲ καὶ ἀντίφασιν ἔχει τινα πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ προειρημένα, λαμβάνοντος τὸν ὄρον τοῦτον ὡς ἀκλιτον πάνυ ὀρθῶς. Τὸ γὰρ **ΤΙ** μετὰ τῶν δύο ῥημάτων *ἦν* καὶ *εἶναι*, ὁμοῦ λαμβανόμενα οὐ μόνον ἀντισοιχοῦσι καταλληλότερον πρὸς τὴν ὑποτεθεῖσαν τετραγράμματος ἀρχὴν τῆς φράσεως, ἀλλὰ καὶ ἐμφαίνουσι τὸ τι ἦν ὥστε εἶναι, δηλ. τι ἦν οὕτως ἀμεταβλήτως καὶ ἀναγκαιῶς καὶ οὐσιωδῶς, ὥστε μηδέποτε διαλιπεῖν καὶ μὴ εἶναι, ἀλλὰ διηνεκῶς εἶναι ὡςπερ ἦν. Ὅ,τι γὰρ μὴ οὐσιώδες καὶ ἀναγκαιόν, τοῦτο μεταβάλλει καὶ μεταπίπτει, καὶ ἐν ἀκαρεῖ πολλάκις τὴν ὑπαρξιν μόνον ἔχει· τὸ δ' ἀναγκαιόν, οὐκ ἔχει ποτε μὴ εἶναι. Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ὁ ὄρος ἔλαβε κατὰ σχολὰς καὶ μερικωτέραν σημασίαν, σημαίνων δ' ὁμοῦ ἀείποτε καὶ ἐκασταχοῦ τὸ ἀκρότατον. Καὶ ἐνταῦθα ὁ συγγραφεὺς παραλληλίζει τὰ πληθυντικῶς λεγόμενα **ΤΑ ΤΙΗΝΕΙΝΑΙ** πρὸς τὰς πληθυντικῶς λεγόμενα τε-

τρακτύς. Οὕτως ἔσι λέγειν, τὸ ΤΙΗΝΕΙΝΑΙ τῆς ψυχῆς ἢ τῆς ὕλης, ὧν ἡ μὲν ἔσχε τὴν νόησιν, κατὰ Καρτέσιον εἰπεῖν, οὕτως, ὡς ἀνυπόστατος εἶναι καὶ ἀκατάληπτος ἀνευ αὐτῆς· ἡ δὲ ὕλη αὐθις τὴν ἔκτασιν οὕτως, ὥστε ταύτης αἰρομένης, συναναιρεῖσθαι παντάπασι. Τοιοῦτό τι ἐκφράζει ποτε καὶ τὸ Γαλ: essence, δηλ: τὰ ἀναγκαίως καὶ οὐσιωδῶς ὑπάρχοντα, ἢ αὐτὸ τὸ ψιλὸν ΤΙ ἀνευ τῶν ποικίλων αὐτοῦ ποιότητων καὶ μεταπτώσεων. Ἀλλὰ περὶ ταύτης τῆς φράσεως πολὺς ἔστι λόγος τοῖς τε φιλολόγοις καὶ φιλοσόφοις, τοῖς πάλαιτε καὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς. Νοηματικὴν δὲ σημασίαν καὶ ἀνάπτυξιν ποιεῖται τούτου καὶ ὁ Κ. Σ. Καραθεοδωρῆς, ἐν τῇ κατ' αὐτὸν Εἰσαγωγῇ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Εἰναικίου Πηλιτζίου, ἣν ἔχει μεταφράσας ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ. Ταύτην δὲ ἐνεπίστευσε καὶ ἡμῖν εἰς ἰδίαν ἀνάγνωσιν, διαφερόντως ἡμᾶς τιμήσας ἅμα καὶ ὠφελήσας.

Ὅσον μὲν οὖν εὐστοχεῖ ἡ τοιαύτη ἐξήγησις τοῦ Κ. Σ. Καραθεοδωρῆ, ἀναβιβάζοντος τὸ πρῶτως ὑπὸ τοῦ κατ' Αἴγυπτον καὶ Φοινίκην περιηγηθέντος χάριν φιλοσοφίας Δημοκρίτου εἰσαχθὲν ΤΙΗΝΕΙΝΑΙ εἰς τὸ ἑβραϊκόν, ἢ τοῦναντίον ἡλίκον τὸ ἀμάρτημα τὸ ἐξεβραῖσαι καὶ τοῦτον τὸν ὄρον τῆς προγονικῆς ἡμῶν σοφίας, τοῖς γε φρονοῦσι μηδεμίαν μηδέποτε γεγονέναι κοινωνίαν καὶ ἀντίδοσιν ἐνοιῶν Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλλησι, τούτου ὁ ἔλεγχος ἀποκείσθω ἑτέροις, τοῖς ἰκανωτέροις ἡμῶν καὶ γνώμην ἀντι γνώμης ἀντιτάσσειν εὐχομένοις. Ὅ, τι δὲ ἡμεῖς ἐν πεποιθήσει θαυμάζομεν, ἔστιν ἡ ἐν τῷ Σχολ. §. 46.

εὐστοχωπάτη διόρθωσις χωρίου τινος τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅπου καὶ αὐτὴ ἡ θρυλουμένη κριτικὴ δεινότης τοῦ σοφοῦ Κοραῆ ἐλέγχεται ἡστοχηκυῖα.

Ἔστι δὲ τὸ χωρίον τόδε· (Ἠθικ. Νικομ. Θ. δ. Ἐκδ. Κορ.) « Ἐκαστος δ' ἐαυτῷ βούλεται τ' ἀγαθὰ· γενόμενος δ' ἄλλος οὐθεις αἰροῖτ' ἂν ταῦτ' ἔχειν ἐκεῖνο τὸ γενόμενον· ἔχει γὰρ καὶ καὶ νῦν ὁ Θεὸς τ' ἀγαθόν, ἀλλ' ὧν ὅ, τι ποτ' ἔστι· δόξειε δ' ἂν τὸ νοῦν ἕκαστος εἶναι κτλ.» Ὅπου τὸ ὁ Θεὸς ἔτρεψεν εἰς τὸ οὐθεις, χαριεντιζόμενος μόνον ἐντεῦθεν ἀπεινᾷ τὸν ἀπανταχοῦ παρόντα Θεόν· Θεὸς γὰρ, ὁ πάσης οὐσίας οὐσία ὧν, καὶ οὐθεις ὕλως διαμαχόμεναί εἰσιν ἐννοιαί. Ἔσι δὲ ὁ νοῦς τοῦ λεγομένου φιλοσοφικώτατος, ὡς κάλλιστα ἀναπτύσσει ὁ Ἐξηγητής. Ἐκαστος γὰρ φησι τῶν ἀνθρώπων αὐτὸ τὸ νοῦν ἔστιν, αὐτὸ τὸ συνειδὸς ἐαυτῷ. (Ὅρ. Πλάτ. Α. Ἀλκιβ.) ἡ ἢ ἐν ἐκάσῳ Αὐτότης (le moi = αὐτός, ἢ Ἐγώ.) Οὐδεις δ' ἀνέχεται μεταπεσεῖν τὴν οικεῖαν Αὐτότητα εἰς ἑτέραν, ὥστ' ἔχειν τὰ ἐκείνης ἀγαθὰ.

Ἡν. Ὁ Τρισάγιος Ὕμνος. (§. 48—§. 53.)

Πᾶσι τοῖς ὀρθοδόξοις γνωστός ἔστιν ὁ Ὕμνος οὗτος ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων. Ἀλλὰ πόθεν ἡμῖν ἦκει, καὶ τί σημαίνει; Καὶ τούτου τὴν σημασίαν καὶ τὴν ἀρχὴν δαιμονίως ἐξηγεῖται ὁ Συγγραφεὺς διὰ τοῦ αὐτοῦ θεοπροποῦς τετραγραμμάτου τοῦ ΙεΧοΓαΧ, τοῦ διατελέσαντος ἀνεκφωνήτου καὶ ἀπορρήτου, οὐ μόνον διότι πολυσήμαντόν τι ἔστιν, ὡς δέδεικται, καὶ ποικιλότροπον, ἀλλὰ καὶ διότι κίνδυνος ἦν μὴ ὀνομάζοντες εἰδωλοποι-

ήσωσι και τὸν ΙεΧοΥαΧ, ὡς και τὸν ΕΝΑ εἰδωλοποιήσαν. Τοῦτο δὲ τὸ ΙεΧοΥαΧ τὸ τελειότερον και ἀκριβέστερον ἦν ὄνομα τῆς θείας οὐσίας, ὡς ἐμφαίνον τὸ ΑΙΩΝΙΟΝ τοῦ Θεοῦ, τουτ. τὸ ἄχρονον, τὸ ἀθάνατον κτλ., περιλαμβάνον δὲ και τὸ ἅγιον μυστήριον τῆς ἱερωσύνης, τῆς ἐπὶ Μωσέως τὸ πρῶτον διαταχθείσης κατὰ θείαν κέλευσιν. Διὰ ταῦτα δὴ και ἐξ ἀρχῆς οὐκ ἦν γνωστὸν τοῖς Ἰουδαίοις, ἐπὶ τοιαύτης δηλονότι ὑψηλῆς ἐννοίας, ἀλλ' ἐπειτα ἐπὶ Μωσέως ἐγνώσθη. « Καὶ ὤφθη πρὸς Ἀβραάμ και Ἰσαάκ και Ἰακώβ, ΘΕΟΣ ὢν αὐτῶν (ἢ Θεὸς ἰσχυρὸς. Ὁρ. §. 36. και §. 49.) και τὸ ὄνομά μου Κύριος (τουτ. ΙεΧοΥαΧ. Ὁρ. §. 49.) οὐκ ἐδήλωσα αὐτοῖς. » Μέχρι μὲν γὰρ Ἀβραάμ ἀπλῶς ΘΕΟΣ ὀνομάζεται. (ΕΛΩΙΜ. Ὁρ. §. 36.) Ἀπὸ δὲ Ἀβραάμ. μέχρι Μωσέως, ΘΕΟΣ ΙΣΧΥΡΟΣ, (ΕΛΣελαῖ). Ἐν δὲ τῇ Νομοθεσίᾳ ΑΘΑΝΑΤΟΣ, (ΙεΧοΥαΧ = Αἰώνιος ἢ αἰεὶ ὢν.) Ἐν δὲ τῇ χάριτι ΣΩΤΗΡ ἢ ΕΛΕΗΜΩΝ, (ΙΕΣΥΕ).

Τοῦτο δὲ τὸ τετραγράμματον ἢ τετράωτον φαίνεται και Πλάτων ἐν Κρατύλῳ αἰνιττόμενος, ὅπερ ἐν μὲν ἐστὶν ὄνομα, πολλῶν δὲ σημασιῶν ἅμα ἐφάπτεται, και μάλιστα τῶν τεσσάρων κρατίστων δυνάμεων τῶν ἀποδιδομένων τῷ Ἀπόλλωνι. « Οὐ γὰρ ἐστὶν ὅ,τι ἂν μᾶλλον ἤρμοσεν ὄνομα, ἐν ὧν, τέσσαρσι δυνάμεσι ταῖς τοῦ Θεοῦ, ὥστε πασῶν ἐφάπτεσθαι, και δηλοῦν τρόπον τινα Μουσικὴν και Μαντικὴν και Ἰατρικὴν και Τοξικὴν. » Αἱ δὲ τέσσαρες αὗται ιδιότητες τοῦ Θεοῦ ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰ τέσσαρα σύμφωνα τοῦ τετραγράμματος, ἅπερ

ἴσως ἱερογλυφικῶς παρίσαντο διὰ τῆς Λύρας, διὰ δύο ὄφρων, και διὰ τοῦ τόξου. Πῶς δὲ τὰ τέσσαρα σύμβολα ταῦτα συνάδουσι τοῖς τέσσαρσι συμφώνοις τοῦ ΙεΧοΥαΧ, ὅρα παρὰ τῷ Συγγραφῆ τὴν ἀνάπτυξιν, εὐφρῶς πάνυ ἐκτεθειμένην. Πιθανολογεῖται δὲ ἡ δόξα τοῦ Κ. Καραθεοδωρῆ κάλλιστα και ἐκ τοῦ ἱεροῦ Κλήμεντος, ὅπου τέσσαρα ἀγάλματα ζῶων (ὧν τὰ δύο εἰσι τὰ αὐτὰ) μνημονεύονται περιφερόμενα κατ' Αἴγυπτον ἐν ταῖς κωμασσίαις ὡς γράμματα. Προστίθῃσι δὲ ὅτι τὸ παρ' Ἑβραίοις ἄφατον και ἀνεκφώνητον συστοιχεῖ θαυμασίως πρὸς τὸν Ἀρποκράτη, τὸν θεὸν τῆς σιωπῆς, τὸν και Σιγαλίωνα παρ' Ἕλλησι λεγόμενον και αὐτὸν, ἐμφαίνοντα μὲν τὸ ἄφατον, ὄντα δὲ τὸν Ἀπόλλωνα. Οὕτως ἄρα οἱ Ἕλληνες διὰ τῶν Αἰγυπτίων μετήνεγκον τὴν ἐννοίαν τῶν Ἑβραίων τὴν περὶ τοῦ ΙεΧοΥαΧ ἐπὶ τὸν Ἀπόλλωνα κατὰ θεοποίησιν εἰδωλικήν.

Ἐξευρὼν δ' οὕτω τὴν ὑπερύμνητον ταύτην τετρακτὴν και παρ' Ἕλλησιν, ἔρχεται ἀποδώσων και τὴν ἀρχὴν τοῦ Τρισαγίου ὕμνου, ἐν ᾧ ὑμνεῖται ὁ Ὑψιστος πρῶτον ὡς Θεὸς, ἐπειτα ὡς Ἰσχυρὸς, και τρίτον ὡς Ἀθάνατος, και ἀναφέρεται ἄρα ὅλος εἰς αὐτὴν τὴν τρισυπόστατον θεότητα και μίαν οὐσίαν, συνεννοουμένων και τῶν τριῶν ὑποστάσεων ἐν ἐκάστῳ ὀνόματι, και οὐχί, κατὰ γε ταύτην τὴν ἐξήγησιν τοῦ Κ. Καραθεοδωρῆ, εἰς ἐν ἕκαστον τῶν προσώπων χωρὶς, ὡς ψάλλει ὁ Μελωδὸς Λέων ὁ Δεσπότης, Ἅγιος ὁ Θεὸς ὁ τὰ πάντα δημιουργήσας. . . Ἅγιος ἰσχυρὸς, δι' οὗ τὸν Πατέρα ἐγνώκαμεν. . .

Ἅγιος ἀθάνατος, τὸ παράκλητον πνεῦμα... Εἰ καὶ οὗτος συνῆψεν ἐντέχνως εἰς ἕκαστον τὴν τριάδα· εἶη δ' ἂν ὁ νοῦς τοῦ αἴνου τούτου ὁ ἐξῆς· « Ὁ ἅγιε, ὁ δημιουργήσας τὸν ἄνθρωπον. Ὁ ἅγιε, ὁ ἐπαγγειλάμενος αὐτῷ Διαθήκην· Ὁ ἅγιε ὁ δοὺς αὐτῷ τὴν Διαθήκην, Σῶσον ἡμᾶς· » καὶ οὕτω συμπεριλαμβάνει πᾶσαν τὴν ὑπὲρ τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου θείαν οἰκονομίαν. Ἐντεῦθεν δ' ἀποβράβιζει ὡς ἄτοπον τὴν προσθήκην τοῦ « Ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς· » διότι ὁ ὕμνος οὗτος οὐ πεποίηται μόνω τῷ προσώπῳ τοῦ υἱοῦ, ἀλλὰ τῇ μακαρίᾳ καὶ τρισυποστάτῳ Θεότητι. Παραλληλίζει δὲ τοῦτον πρὸς τὸ τοῦ Προφήτᾶνακτος, « πρὸς τὸν Θεόν, τὸν ἰσχυρόν, τὸν ζῶντα· (ἀθάνατον) » οὐμὴν ἔλλα καὶ πρὸς τὸ τοῦ Ἡσαΐου « Θεός, ἰσχυρός, ... Πατήρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος (αἰώνιος.) » Καὶ εἰκάζει ὅτι οὕτως ἐξεφώνει ὁ ἀρχιερεὺς τὸ ὄνομα τὸ ἀνεκφώνητον ἔνδον τῶν ἁγίων.

Τοιοῦτον ἄρα ὄντα τὸν ὕμνον τοῦτον, κάλλιστα μὲν φησὶ, ποιεῖ ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, καθ' ἑκάστην αὐτὸν εἰς Θεὸν ἀναπέμπουσα οὕτω μεγάλοπρεπῶς, οὐκ ὀρθῶς δὲ ἡ Δυτικὴ, ἅπαξ μόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑλληνιστὶ καὶ λατινιστὶ αὐτὸν ἄδουσα. Ἀνευρίσκει δὲ καὶ τὴν αἰτίαν, διατι παρὰ τούτοις ἅπαξ λέγεται τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ διατι τὴν Μεγάλῃν Παρασκευὴν. Ἄπαξ γὰρ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰσῆρχετο ὁ Ἀρχιερεὺς εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, καὶ τοῦτο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Ἰλασμοῦ. Τὴν δὲ ἡμέραν ταύτην τοῦ παλαιοῦ νόμου ἢ τῆς Σταυρώσεως διεδέξατο ἡμέρα παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς. Ὅτι δὲ εἰσερχόμενος

ἐκεῖ ὁ τοῦ νόμου Ἀρχιερεὺς αὐτὸν τοῦτον τὸν μυστηριώδη ὕμνον εἰκότως ἐξεφώνει μόνος αὐτός, δῆλον ἐκ τῶν τοῦ Ἡσαΐου, Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος ΙΕΥΕ (ΙεΧοΥαΧ= Κύριος.) Ὁὕτω δὲ συγκεκαλυμμένως καὶ συνεπτυγμένως περιείχετο ἐν τῷ ἐπινικίῳ ὕμνῳ, ὃν οἱ Ἄγγελοι ὕμνολογουν, αὐτὸς ὁ τρισάγιος ὕμνος, ὁ μετὰ ταῦτα ἀναπτύχθεις ἐν τοῖς σόμασι τῶν ἀνθρώπων ἀπ' ἀρχῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν μόνῃ τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλήμ. Ἄλλ' ἔπειτα κατὰ τὸ 446 ἀπάσαις προσετέθη ταῖς λειτουργίας αὐτοκρατορικῷ τῷ θεσπίσματι. Οἱ Λατῖνοι ὁμῶς πάλιν καινοτομήσαντες, ἅπαξ ἄδουσι τοῦτον, καὶ ὁμολογοῦσι μὲν ἡμῖν τοῖς ὀρθοδόξοις κοινὸν εἶναι τοῦτον σύμπαντα καὶ ταῖς τρισὶν ὁμοῦ ὑποστάσεσιν, ἀλλὰ φάλλοντες αὐτὸν ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, ὄζειν Κναφείου δοκοῦσι. Κναφεὺς γὰρ ὁ δυσσεβῆς ἦν ὁ τὴν προσθήκην ἐκείνην ποιησάμενος.

Ἀλλὰ συγγνώμην αἰτούμεθα, εἰμὴ πάντα, ὅσα πολλοῦ λόγου ἄξια, συμπεριλαβεῖν ἠδυνήθημεν ἐν τῇ Συνόψει ταύτῃ τοῦ Τρισαγίου Ὑμνου. Δυσχερὲς γὰρ καὶ μάλα ἐστὶ τὸ συντέμνειν ἐπιχειρεῖν τὰ οὕτω παρὰ τῷ Συγγραφεῖ στενολεσχούμενα, καὶ ἀφορμὰς μᾶλλον εἰς ἀνάπτυσιν τοῖς σοφοῖς υποβάλλοντα.

Ἀνακεφαλαίωσις.— Ἀνακεφαλαιούμενος ὁ Συγγραφεὺς τὴν περὶ τοῦ Εἰ αὐτοῦ θεωρίαν, ἣν μεταξὺ ποικίλαις καὶ ἀξιολόγοις θεωρίαις πολυμαθῶς ἐκάλλυνε, πρῶτον μὲν πιθανολογεῖ εὐφυῶς ὅτι Πελασγῶν χεὶρ ἐνεκόλαψε τὴν εὐσεβῆ καὶ ἐβραΐζουσαν ταύτην ἐπιγρα-

φήν. Φαλέκ γὰρ ἦν υἱὸς τοῦ Ἐβερ τρισεγγόνου τοῦ Νῶε, τοῦ διασώσαντος μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ Φαλέκ γράφεται ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ διὰ τῶν τριῶν συσσίχων συμφωνῶν ΠΑΓ, ἅπερ ἀνευρίσκει ἐν τοῖς Πελασγοῖς ἢ Φαλίσκοις (Στραβ. βιβ. ε) ἀπογόνους τοῦ Φαλέκ εἰκοτολογούμενους. Οἱ δὲ Πελασγοὶ ἐπυχνόμενοι ἐν Δωδώνῃ, « ἐπωνυμίην οὐδὲ ὄνομα ἐποιεῦντο οὐδὲν αὐτέων (τῶν Θεῶν)· οὐ γὰρ ἀκηκέσάν κω. » (Ἡρόδ. β. 52.) Ὁ δὲ κάλλιστα συμφωνεῖ πρὸς τὰ εἰρημένα περὶ τοῦ ΙαΧ καὶ τοῦ ΙεΧοΥαΧ. Τούτου δὲ τεθέντος, οὐδεμία τοῦ λοιποῦ ἀπορία πῶς ἀνευρέθη ἢ ἔννοια αὕτη καὶ ἐν Δελφοῖς. Δεύτερον δὲ πολλῷ πιθανώτερον προβάλλεται, ὅτι ἐκ Φοινίκων τῶν ἐβραϊζόντων περὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ ἐπιγραφὴ αὕτη, τὸ μὲν, τὴν πάλαι χρῆσιν τοῦ Ε πρὸς τὴν τοῦ ἐβραϊκοῦ Χε συμφωνοτάτην εὐρίσκων· τὸ δὲ, αὐτὸ τὸ ὄνομα Δελφοὶ ἐξετάζων· περιέχει γὰρ τὰ σύσσιχα σύμφωνα, δι' ὧν οἱ Φοίνικες εὐρίσκονται παριστώντες τὴν πλάτανον (ἢ κατ' ἀναγραμματισμὸν καὶ αὕτη ἀποδίδωσί πως τὰ αὐτὰ ταῦτα σύμφωνα, καὶ ἐκείθεν ἂν εἰκότως καὶ ἐτυμολογοῖτο.) Ἡ δὲ Δελφικὴ πλάτανος ἀρχαῖόν τι ἦν καὶ σεβάσμιον χρῆμα. Ἐὰν ἄρα τεθῆ ὅτι Φοινικικὴν καταγωγὴν ἔχει τὸ ὄνομα Δελφοί, ὡς δὴ καὶ τὸ πλάτανος, τί δήποτε δόξει τις ἐβραϊομακρίαν νοσῶν, ὅταν ἀνάγη τὸ ΕΙ εἰς τὸ ἐβραϊκόν;

Ἀλλὰ τοσούτων μεταπλασμῶν βαρβαρομούσων, ἑλληνικά τε καὶ ἐβραϊκά ἀναμιγνύντων, τίς ἀνέχεται Ἑλ-

λην ὦν; Ἀποκρινάσθω Πλάτων· « Σκέψαι δὴ ὁ ἐγὼ ὑποπεύω περὶ αὐτοῦ· ἐννοῶ γὰρ ὅτι πολλὰ οἱ Ἕλληνες ὀνόματα, ἄλλως τε οἱ ὑπὸ βαρβάροις οἰκοῦντες, παρὰ τῶν βαρβάρων εἰλήφασιν. — Εἴτις ζητεῖ ταῦτα κατὰ τὴν ἑλληνικὴν φωνήν, ὡς εἰκότως κείται, καὶ μὴ κατ' ἐκείνην, ἐξ ἧς τὸ ὄνομα τυγχάνει ὄν, οἶσθα ὅτι ἀποροῦ ἄν; » Ἐτι δὲ « Ὁ ἐπιστάμενος περὶ ὀνομάτων τὴν δύναμιν αὐτῶν . . . οὐκ ἐκπλήττεται, εἴτι πρόσκειται γράμμα, εἰ μετὰκειται, ἢ ἀφίρηται, ἢ καὶ ἐν ἄλλοις παντάπασιν γράμμασιν ἔστιν ἢ τοῦ ὀνόματος δύναμις. » Διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἡμεῖς μάλιστα ἀγάμεθα τοῦ σοφοῦ Καραθεοδωρῆ, ὅτι ζῆλον μέγαν ἐνδιεγείρει ταῖς τῶν ὁμογενῶν διανοίαις, ἵνα καὶ περὶ τὴν καλλιέργειαν τῆς Ἀσιατικῆς Φιλολογίας σπουδάσωσι, καὶ πολλὰ ἐκείθεν μυστήρια ἐξερευνησῶσι, καὶ τὸν λειμῶνα οὕτω τὸν Ἑλληνικὸν μυρίοις καινοτέροις ἀνθεσιν ἀγλαίσωσι· τοῦτο γὰρ τὸ μέρος τῆς φιλολογίας παρ' ἡμῖν ὅλως ἡμέληται, καίπερ τὰ μέγιστα συμβαλλόμενον, ὡς καὶ Πλάτων αὐτὸς ἀνομολογεῖ. Ὁ δὲ σοφὸς Καραθεοδωρῆς καὶ πραγματείαν ὅλην ἔχει περὶ τῆς καθαυτοῦ Τουρκικῆς γλώσσης, (ἣν τὴν ἀρχαίαν Καρικὴν εἶναι θέλει, καὶ Καροῦ τουρκικὴν ὀνομάζει·) δεικνύς ἐν χιλιάσι λέξεων τὸ συγγενὲς καὶ ὁμόρριζον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν.

Ταῦτα μὲν ὡς ἐν ἐπιτομωτάτῳ ὑπεδείξαμεν ἐν τῇ λιτῇ ἡμῶν Συνόψει, παραλαβόντες ἐκ τῆς πολυτελοῦς καὶ ἀβραῦς τραπέζης, ἣν ὁ σοφὸς Στέφανος τοῖς ὁμογενέσι παρέθηκε. Καθόλου δὲ εἰπεῖν ὁ ἀνὴρ ἐν τῷ πα-

νήματι τούτω δείκνυται ἡμῖν βαθὺς καὶ ὀξυδερκής, εὐφύεστατα ἐπιδρασόμενος τῆς σχέσεως καὶ συναφείας τῶν ὀνομάτων τε καὶ τῶν ἐννοιῶν· βρῦει δὲ γνώσεσι πολυειδέσι καὶ ἀξιοτίμοις, πολυμαθῆς ὢν καὶ πολὺ-γλωττος. Τὸ δὲ φρόνημα ἔχει εὐσεβέστατον, γεραίρων τὰ πατρῶα καὶ ἀρχαῖα ἐκεῖνα, ὅσα χαρακτηρίζει τὸν καθ' ἡμᾶς ἀληθῆ καὶ γνήσιον Ἕλληνα, διαπρέπων ἐναρθῆμιος τῆ μακάρις τῆ χορεία τῶν ἀριγνώτων σοφῶν τῆς εὐσεβούσης Ἑλλάδος, τοῦ Εὐγενίου, τοῦ Θεοτόκη, τοῦ Οἰκονόμου κτλ., ὅσοι πρὸς τῆ ἔξω παιδείᾳ καὶ τὴν πίσιν ὀρθοτομοῦσι. Τὴν δὲ γλῶσσαν ἀνυφοῖ πρὸς τὸ ἀρ-ρένωπὸν τῆς ἀρχαίας καλλιπεείας, ἐκφεύγων τὸ χαῦνον καὶ ἐκλυτον τοῦ λόγου, καὶ τῆς φράσεως, τὸ διάκενον, οὐδὲν μάτην παραρρίπτων, ἀλλὰ μεμεστωμένος πανταχοῦ καὶ πεπυκνωμένος ἐν κυριολεξίᾳ καὶ τῶν μικρῶν ἐπεξεργασιῶν οὐ σφόδρα φροντίζων· καὶ ἐκ τούτου πολλάκις ἀποδίδωσι τὸν λόγον δύσληπτον καὶ περινεοημένον, τοῖς γε ἐπιλύγδην αὐτὸν ἐπερχομένοις. Ἴσως δ' ἂν τις ἐκεῖνο μεμψιμοιρήσειεν, ὅτι τοὺς Λατινικοὺς σίχους οὐκ ἐξομηρίζει, οὐδ' ἰαμβίζει, ὡς εἰώθει ποιεῖν ἢ λαμπρὰ γραφίς τοῦ ἑλληνικωτάτου Εὐγενίου, καὶ ἢ ἀριφραδῆς καὶ ἀριστοτόκος μουσα τοῦ περικλεοῦς Οἰκονόμου. Ἀλλ' ἴσως καὶ πρὸς ταῦτα καὶ πρὸς ἐτέρας τινὰς μικρὰς ἐλλείψεις ἔχει ἡμῖν ἀπαντᾶν τὸ πολυάσχολον καὶ ποικίλον τῶν βιωτικῶν αὐτοῦ φροντίδων, ὡς πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ ἐγγύθεν τὸν ἄνδρα γινώσκοντες, καὶ τοῦ μάλιστα εὐκαιρίας τινος ἐπιλαμβανόμενος τὰ πλεῖ-

στα εἴωθε φιλοπονεῖν καὶ ἐπιλύειν. Εἶθε δὲ μετ' ὀλίγον καὶ ἕτερα τινὰ τῶν πολλῶν καὶ ἐριτίμων αὐτοῦ συγγραμμάτων δημοσιεύσειε, τὰ μέγιστα τοὺς ὁμογενεῖς ὠφελῶν καὶ σεμνύνων.

Παύοντες δὲ τὴν σύνοψιν ταύτην, ἣν μάλιστα πρὸς διασάφην τοῦ Πλατωνικοῦ προβλήματος ἀνελάβομεν, οὐδὲν παρ' ἑαυτῶν συνεισενεγκόντες, ἀλλὰ πάντα ἐκ τῆς Παρεκβολῆς ἀρυσάμενοι, καὶ κατὰ τάξιν τινα μόνον φιλοτιμηθέντες προαγαγεῖν τοῖς φιλομούσοις τῶν νέων, οὐκ ἄκαιρον εἶναι κρίνομεν παραρτῆσαι ἐνταῦθα μικρά τινα περὶ ἐτέρας τινὸς λύσεως τοῦ προβλήματος, χθὲς ἤδη ἐκδοθείσης καὶ εἰς τὸν πολυμαθῆ καὶ πολυθρύλλητον γέροντα Κατῆρην ἀναφερομένης, περὶ πλείστου ποιούμενον καὶ αὐτὸν τὰς Πλατωνικὰς ἐννοίας, καὶ ἀξίας μελέτης καὶ ἐπιστασίας ταύτας ἡγούμενον. Ἴδωμεν οὖν συντόμως οἷόν τι ἔπραξεν ὁ σοφὸς οὗτος Ἕλληνας, ὁ καρ-χαρόδους περὶ τὰ μαθηματικά, πειραθείς καὶ αὐτὸς τοῦ Πλατωνικοῦ καρούου, ὅπερ ἡμῖν κατέαξεν ὁ Κ. Καραθεοδωρῆς, ὃς κωδῶν αὐτὸς ἑαυτὸν περὶ τὸ πρᾶγμα ἀποκαλεῖ.

πάντα τὰ ἀναγκαῖα αἰτήματα ἐκθεις πρὸς ὑπολογισμόν. Ἐάν δέ τις ἐντεύθην καὶ αὐτὴν τὴν διάρκειαν τῆς ἀρίστης πολιτείας εἰκάζειν βούληται, οὐ δυσχερές. Ἔσω γὰρ ἡ πρώτη γενεὰ ἐκ πάντων ἀρίστων καὶ γενναίων καὶ εὐμούσων ἀνδρῶν· αὕτη δὴ ὁ χρυσοῦς ἔσται τῆς πολιτείας αἰὼν· ἐάν μὲν οὖν ἐπαγρυπνώσι σοφῶς οἱ φύλακες πρὸς τὴν εὐγονίαν, τὸν χρυσοῦν αἰῶνα χρυσοῦς διεδέξεται καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ γενεᾷ· ἀλλ' ἐάν, διὰ τὸ δυσφύλακτον τοῦ πράγματος, παρεισδύσωσι κακοὶ γόνοι, τότε ἐν τῇ δευτέρᾳ γενεᾷ, ὅταν, παρελθούσης τῆς πρώτης ἐβδομηκονταετηρίδος, οὕτως εἰπεῖν, οὐδεὶς σώζεται τῶν πρώτων ἐκείνων ἀρίστων ἀνδρῶν, τότε εὐθὺς μὲν οὐ μεταπεσεῖται τὸ πολίτευμα εἰς τὸ χειρίστον καὶ σιδηροῦν, ἀλλ' εἰς ἀργυροῦν μεταστήσεται, καὶ ἡ δευτέρα αὕτη γενεὰ πολλῶν χειρῶν ἔσται τῆς πρώτης, τῆς τε μουσικῆς καὶ γυμναστικῆς ἀρχομένη ὀλιγωρεῖν. Ἐάν δὲ μὴ ἡ πολιτεία καθαρῆ καὶ πλεονάζη ἄει ἡ κακία καὶ πολυπλασιάζηται, τότε δὴ εἰς χαλκοῦν μεταβάλλει, κἀνταῦθα ἐκπνέει τὸ ἀριστον πολίτευμα, διαδέχεται γὰρ τὸν χαλκοῦν αἰῶνα ὁ σιδηροῦς, καὶ ἡ κοινωνία συγκείσεται ἐκ σοιχείων πολιτικῶν ἀσυμφύλων καὶ ἀνομοίων, ἃ ἑκάσιν φέρει καὶ διαλύσιν. Οὕτω γὰρ ἡ ἀρίστη πολιτεία παντάπασιν οἴχεται, ὅταν δηλαδὴ οἱ φύλακες ἀγνοήσωσι τὰς καλὰς καὶ κακὰς γενέσεις μετὰ τρεῖς μεγάλας γενεὰς καὶ περιόδους ἀνθρωπίνους, τουτ. $3 \cdot 72 = 216 = 6^3$. (ὡς εὐφύεστατα ὑποδείκνυσι καὶ ὁ φίλος Τανταλίδης ἐν τῷ προμνημονευθέντι καὶ τύποις

ἐκδοθέντι Διχαστικῷ αὐτοῦ διαγράμματι, ἀναφέρων τὸ, « σύμπας δὲ οὗτος ἀριθμὸς » εἰς τὸ ἄθροισμα τῶν τριῶν ἐξισώσεων τῆς ἀρμονίας, καὶ παραλληλίζων αὐτὸ πρὸς τὸ « στερεὸς » τοῦ Ἀριστοτ. Πολιτ. Ε. Κεφ. 4.) Καὶ διὰ τοῦτο ἴσως λέγει καὶ Πλάτων « τρεῖς αὐξήθειες » ἀμφιρρέπων, ὡς καὶ κατωτέρω τραγικώτερον ἐπιτιθεύει τὴν τοιαύτην ἀμφιβολίαν, ἵνα σημάνη καὶ τὸ τρισὶν αὐξήθειαι καὶ τὸν κύβον τοῦ διαγράμματος 6, καὶ τὴν ἐκ τριῶν γενεῶν αὐξήσιν τῶν κακῶν· ἐπειδὴ ἐν τῷ μεταξὺ διὰ τὴν ἄγνοιαν τῶν φυλάκων ἀείπου ἡ φύσις δίδωσι κακοὺς καὶ ἀνεπιδέκτους παιδεύσεως· « ὡς τῆς φύσεως ποτε φουούσης φαύλους καὶ κρείττους παιδείας. » Ἀριστ. Λυτόθ.

Ταῦτα δὴ καθόλου πρὸς τὰ ῥηθέντα κατὰ τῆς λύσεως τοῦ Κ. Καραθεοδωρῆ, ὡς δῆθεν ἀσυνεποῦς πρὸς τὰ προηγούμενα καὶ ἐπόμενα ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ Πλάτωνος. Ἰδωμεν δὲ νῦν καὶ τὴν ἑτέραν ταύτης λύσιν. Ὁ Κ. Κάρης νομίζει· Α^{ον}. δυνατόνεῖναι ἐξαριθμηῆσαι τὰς διαφορούς, περιπτώσεις ὅσας καὶ διάφορον βλαστήσουσι γόνον· ἀνάγει δὲ ταύτας (Σελ. 12) μόνον εἰς 8ξ ἀρχικάς καταστάσεις. Εἰσὶ δὲ ἡ ἡλικία, ἡ ὑγεία τῆς ψυχῆς, ἡ ὑγεία τοῦ σώματος, ἡ τυχηρὰ κατάστασις, ἡ ἐκουσιότης καὶ ὁ καιρὸς. Καὶ τοὶ ἐν ταῖς πρόσθεν (Σελ. 7) ὁ κατάλογος διαφέρει, ἀλλὰ κοσκινηθεῖς, ἐξ αὐθις ἡμῖν δίδωσι καὶ οὔτε πλείονας οὔτε ἐλάσσονας. Β^{ον}. Οὐ μόνον εἰσὶν ἀριθμηταί, ἀλλὰ καὶ Πλάτων ἀριθμηταί ἐπιβάλλεται καὶ διαγράφει τὸν ὑπολογισμόν ὧδε. Ἐπειδὴ

φθιν, ὁ μὲν ἀνὴρ ἀρχόμενος γεννᾶν ἀπὸ τῶν 16 ἐτῶν καὶ λήγων πρὸς τὸ 76, ἔχει μεταξὺ 60 ἔτη γονιμότητος· ἡ δὲ γυνὴ ἀρχομένη ἀπὸ τῶν 14 καὶ λήγουσα πρὸς τὰ 50, ἔχει διάστημα γονιμότητος 36· ἡ δὲ 14 ἐτῶν φέρε γυνὴ ὁμῆλσει ἀνδρὶ 16 ἢ 17... ἢ 76, κτλ. ἐντεῦθεν προκύπτουσι συζεύξεις $36 \times 60 = 2160$. Ταῦτα μὲν οὖν ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας. Ἐπεὶ δὲ λείπονται ἔτι καταστάσεις ἐκ τῶν 6, αὐταὶ δὲ μόνον δέκα διδόνται διαφόρους συνδυασμούς· ὡς ἐκ τῶν δύο μελῶν τοῦ ζεύγους, ἔχομεν σύμπαντα ἀριθμὸν τὸν 21600. Οὗτος δὲ ἔστιν ὁ διαγραφόμενος ἀριθμὸς παρὰ Πλάτωνι.

Πρὸς ταῦτα δὴ ἀπαντῶμεν.

Α^{ον}. Ὅτι ἀδύνατον ἀριθμῆσαι τὸ ἀναρίθμητον, περιάπτοντας τῷ σοφῷ Πλάτωνι τοιαύτην ἄτοπον ἔννοιαν. Πῶς γὰρ ἔστιν ἀριθμεῖν τὰ οὕτως αἰεὶ ἐπαλλάσσοντα καὶ μεταπίπτοντα; μὴ γὰρ ἡ 14 ἐτῶν ἀκριθέστατα γυνὴ οὐ διαφέρει τῆς 14 καὶ 7 ἢ 8 μηνῶν, εἰ διαφέρει τῆς τῷ 15^{ον} ἀγαύσης ἔτος κτλ; ἀλλὰ καὶ ὁ καιρὸς ἐκ μηνῶν διαφόρων συγκείμενος περιστατικῶν, οὐ διαφορὸν ἔξει καὶ ἐπενέργειαν; ὁμοίως καὶ τὸ κλίμα, καὶ τὸ ετεροειδὲς τῶν ἀσθενειῶν κτλ. κτλ. ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγω; Ἐκ τῆς τοιαύτης δόξης ἀναγκαστικῶς ἄντις συμπεράνειεν, ὅτι οὐκ ἔστιν εὑρεῖν ποτε ἀνθρώπους διαφέροντας ἀπ' ἀλλήλων φυσικῶς τε ἅμα καὶ διανοητικῶς πλείονας τῶν 21600· ὁ δὲ τῆς μεγίστης ἔχεται ἀτοπίαις· ἡ δειξάτω τις ἡμῖν ποῦ στήσωμεν τὰς διαφορὰς, καὶ πότε εἴπωμεν ὅτι ὁ δεῖνα διαφέρει τοῦ δεῖνος. Ἀδύνατον τοῦ-

τό, καὶ ἡ πρωτίστη διαφορὰ προέρχεται ἐξ αὐτῆς τῆς ὑποστατικῆς οὐσίας τῆς ψυχῆς, (περὶ οὗ ὄντολογεῖν κατὰ πλάτος οὐχ ὁ νῦν καιρὸς·) ἔπειτα προστίθενται καὶ μυρία ἔξω περιάσεις. Εἰ δὲ κατὰ Λεϊβνῆτιον οὐκ ἔστιν εὑρεῖν δύο φύλλα ὅμοια ἀλλήλοις ἀκριβῶς, πῶς ἂν εὑροῖς ἀνθρώπους ὁμοιοτάτους καθ' ὅλα δύο ἢ πλείονας, οὕτω πολυποικίλους ὄντας; διότι ἂν διέλης πάντας ποτε τοὺς ἀνθρώπους, τό γε μέγιστον, διὰ τοῦ 21600, ἀνάγκη πᾶσα τὸ πηλίκον δεικνύειν τοὺς μὴ διαφόρους συνδυασμούς. Ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι οὐκ εἰσὶ ποσότητες ἀληθευρικῆς, ὅσον ἔστιν ἀπλούσταται καὶ ἀσηρημένα, οὐδὲ ὑποπίπτουσι λογισμῷ τοιοῦτῳ. Β^{ον}. Ὅτι τὰ ἐξ ταυτῶν εἰσιν ὅλως ἀθλίερα, οὔτε παρὰ Πλάτωνι ὅπως δὴποτε λεγόμενα ἢ ἐνταῦθα ἢ ἀλλαγῶν, οὔτε παρ' ἄλλῳ τινί. Δείκνυσι δὲ καὶ τὸ Φυλλάδιον ἄλλα ἀλλαγῶν ἐκτιθέμενον. Εἰ δὲ που καὶ τασαῦτα πράγματα ὑπενόει Πλάτων, ὅσα καὶ ὁ Κ. Καίρης ἐκφαίνει, ἔδει πάντως τοὺς ἀρχαίους εἰπεῖν τι, καὶ μὴ παρέρχεσθαι τὸ χωρίον ὡς εὐνόητον· ἢ μάλιστα θαυμάζειν ποιεῖ τὸν σοφὸν καὶ βαθὺν Κουσίον. Κατὰ δὲ τὴν λύσιν τοῦ Κ. Καραθεοδωρῆ οὐδὲν ἐξωθεν ἐξυπακούεται, ἀλλὰ πράξεις μόνον γίνονται ἀριθμητικαί· ὅτι δὲ ἀσαφὲς προκύπτει ἐκ τῶν μαθηματικῶν ὄρων, ταῦτο ὡς πρὸς ἡμᾶς τοὺς νῦν ἀναφέρεται, μὴ ἀκριβῶς γινώσκοντας τὴν γλώσσαν ἐκείνων τὴν μαθηματικὴν. Οἱ δ' ἀρχαῖοι ὅμως οὐ περὶ τὰ τοιαῦτα ἠπόρουσαν. Γ^{ον}. Ὅτι τὰ διαστήματα τῆς γονιμότητος τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς εἰλημμένα καὶ ταῦτα εἰσὶν ἀθλίερα.

Δ^{ον}. Διὰ τί τὰ 5 ὑπόλοιπα 10 μόνον συζεύξεις δώσουσι καὶ οὐχὶ πλείους; Τοῦτο γὰρ ἔμοι γε οὐχ οὕτως εὐζύμβλητον, καὶ περ τὴν διάνοιαν συντόμως ἐπιστήσαντι· οὐ γὰρ οἶδα τί βούλεται λέγειν ὀλέγων. Ε^{ον}. Ἡ τυχηρὰ κατὰστασις τί σημαίνει; εἰ μὲν ἀπλῶς τὴν τύχην, τὰς τυχηρὰς δηλονότι περιστάσεις, τότε ἅπασαι αἱ καταστάσεις αἴτε δοθῆναι καὶ αἱ παρασιωπηθεῖσαι ὑπὸ τὴν τύχην ὑπάγονται, καὶ ἔσι ταυτολογία ἀνύποιος· εἰ δὲ λέγει μερικώτερον τὴν χρηματικὴν κατάστασιν, καὶ πλουσιότητα ἢ πενίαν τῶν γονέων, καὶ τοῦτο περιττὸν ἐν πολιτείᾳ πάντα κοινὰ ἐχούσῃ καὶ δημοσίᾳ τοὺς παῖδας ἀνατρεφούσῃ. Ἀλλ', ὡς ἔοικε, τῶν 6 ἡμῖν ἔδει κατ' ἀνάγκην πρὸς τὸ σκοπούμενον. Σ^{ον}. Ὁ καιρὸς τί σημαίνει; πότερον, κατὰστασίν τινα ἐκατέρων τῶν μελῶν τοῦ ζεύγους, ἢ ἐξωτερικόν τι ὄλως σύμπτωμα; ἀλλὰ τότε ἔσται κοινὸν ἀμφοτέροις, τῷ τε ἀνδρὶ καὶ τῇ γυναικί· κἀνταῦθα δὲ πολλὰ ἂν ἔχον εἰπεῖν, ἐκὼν εἶναι παρήμι. Ζ^{ον}. Τὸ ἀτοπώτερον, Πλάτων μὲν περίοδόν τινα λέγει ἐνταῦθα χρονικὴν, ὡς δὴλον ἐκ τῆς θείας περιόδου καὶ τῆς ἀμέσου φράσεως, (περὶ ὧν οὐδὲν λέγει ὁ Κ. Καίρης·) καὶ ἐκ τῶν προηγουμένων, « περιτροπαὶ κύκλων » καὶ μάλιστα ἐκ τῶν παρ' Ἀριστοτ. Αὐτόθ. « αἴτιον γὰρ εἶναι φησὶν ὅτι μῆθ' ἐν μὲν, ἀλλ' ἐν τινὶ περιόδῳ μεταβάλλει ἀρχὴν δ' εἶναι τούτων, ὧν ἐπίτριτος πυθμὴν κτλ. » καὶ κατωτ. « Καὶ διὰ γε τὸν χρόνον, δι' ὃν πάντα μεταβάλλει, καὶ τὰ μὴ ἅμα ἀρξάμενα ἅμα μεταβάλλει, οἷον εἰ τῇ προτέρᾳ ἡμέρᾳ ἐγένετο (ἐγενήθη

παίς) τῆς τροπῆς κτλ. » ὅπου καὶ ὁ σοφὸς Κοραῆς σημειοῖ « ἐν διωρισμένῃ περιόδῳ. » Ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς 24600 ὁ παριστῶν πάσας τὰς δυνατὰς διαφόρους συζεύξεις, ἐξ ὧν ἐν τινὶ τέκνον γενήσεται οἷον δῆποτε, πῶς ποτὲ δηλώσει περίοδον; μὴ γὰρ ἐμφαίνει τι ἐπανερχόμενον καὶ διαδεχόμενον κατὰ τάξιν, ὡς ἡ τοῦ ἀνθρώπου λεγομένη περίοδος; τίς ποτε τῶν εἰδῶτων τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὀνομάσει περίοδον τὸν σύμπαντα ἀριθμὸν τὸν δηλοῦντα τοὺς δυνατοὺς συνδυασμοὺς 6 τινῶν πραγμάτων; Ἀλλ' ἡ φράσις, « ἀνθρωπεῖω δὲ ἐν ᾧ πρώτῳ » ἔχει τὸ πλήρες οὕτω· ἀνθρωπεῖω δὲ γεννητῷ ἔσι περίοδος, ἢ ἀριθμὸς περιλαμβάνει (οὐ τέλειος ἀλλὰ) ἀτελής καὶ πολυπαθής· ἐν αὐτῷ γὰρ κτλ. Οὐκ ἔχει δὲ ἀπαντᾶν ὅτι εἶσσε μὲν ἀόριστον τὴν περίοδον, καταλέγει δὲ μόνον τὰς ἐν αὐτῇ συζεύξεις· ἐλέγχεται γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀριστοτελικῆς φράσεως, ἧς ἐμνήσθημεν.

Ταῦτα δὲ ἡμῖν ἀρκεῖ κατὰ τῆς λύσεως· οὐ γὰρ δίδωσι κἀν ἄλλως ὑποτεθῆ εὐφύεστατον, καὶ δὴ καὶ ὀρθότατον τὸ λεγόμενον, ὃ Πλάτων διαγράφει καὶ Ἀριστοτελεῖς ἐννοεῖ. Ἀλλ' ἔστι καὶ πολλὰ ἕτερα ἀντιτάξαι δυνόντα ὅσον ἢ τοιαύτη ἐννοία παραβιάζεται τὸ κείμενον, καὶ ὅσας ἐνοπολιανθάνοντως ὑποτίθησι διορθώσεις, κἀν ῥητῶς μηδεμίαν ποιῆται, τοῖς γε ἐξ ἐπιπολής καὶ ἀβασανίως τὴν ἑλληνικὴν ἀκρίβειαν ἐπιτρέγουσιν. Ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ ὅτι ἐκ προτέρων ὄλως ὁ Κ. Καίρης χωρεῖ πρὸς τὴν ἐρμηνείαν, τὸν σπάρτον ποτὶ τὰν λίθον ἄγων, ὡς προῦπολογισάμενος τὸν ἀριθμὸν καὶ οὐκ ἐκ τοῦ κειμένου

ἐξαγαγὼν αὐτόν. Ὁ γὰρ ἀριθμὸς $216 = 6^3$ (οὗ δὴ καὶ Σχλειαρμάχερος μνημονεύει ἐν τῷ παρόντι προβλήματι, ὡς γινομένου ἐκ δύο κύβων τῶν πρώτων τοῦ $8 = 2^3$ καὶ τοῦ $27 = 3^3$, καὶ τοῦτον ἐννοεῖν τὸν Πλάτωνα οἴεται. Ὁρ. Σημείωσ. Κουσ.) οὗτος δὴ ὁ ἀριθμὸς ἑκατονταπλασιασθεὶς δίδωσι τὸν $21600 = 36 \times 60 \times 10$. Τριῶν ἄρα ἀριθμῶν ἡμῖν δεῖ πρὸς ἐξεύρεσιν τούτου, τοῦ 60, τοῦ 36 καὶ τοῦ 10. Ἵποθῶμεν οὖν 60 καὶ 36 τὰ ἔτη τῆς γονιμότητος ἑκατέρου τῶν συνερχομένων. Λάβωμεν δὲ ἕτερα τσοαῦτα, ὅσων ἡμῖν δεῖ πρὸς τὴν εὔρεσιν τοῦ 10· καὶ ἐπειδὴ τῇ ἡλικίᾳ ἐχρησάμεθα, ζητήσωμεν ὅ ἕτερα καὶ εἴπωμεν ὅτι ταῦτα οὐκ οἶδ' ὅπως διδοῦσι 10 συζεύξεις. Λάβωμεν δὲ 5, ὅτι οὕτω σὺν τῇ ἡλικίᾳ ἐξομεν 6. Τὸ δὲ 6 ἔχει διδόναι τὸν προὑπολειλισμένον ἀριθμὸν ὡς $21600 = 6^3 \times 100$, καὶ συμβιβάζεται τρόπον τινὰ καὶ τῇ φράσει τοῦ κειμένου. Ἐμοὶ μὲν οὖν οὕτω δοκεῖ ἐπιχειρῆσαι τὸν λύσαντα. Ἰδόμεν δὲ καὶ τὴν κατὰ λέξιν μεθερμήνευσιν τοῦ κειμένου· εἴη δ' ἂν ἡ ἐξῆς, ἐξ ὧν εὐρίσκω ἐν ὄλῳ που τῷ Φυλλαδίῳ.

« Τῷ δὲ ἀνθρωπίῳ γεννητῷ κατὰ πρῶτον (ἀνθρωπίῳ δὲ, ἐν ᾧ πρώτῳ) εἰσὶν ἡλικίαι ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν (αὐξήσεις δυνάμεναι καὶ δυναστεύμεναι) κατὰ τρεῖς σχέσεις καὶ καταστάσεις θεωρούμεναι (τρεῖς ἀποστάσεις δηλ. τὴν ἔλλειψιν, τὴν μεσότητα ἢ ἰσότητα, καὶ τὴν υπερβολήν.) Αὗται δὲ λαβοῦσαι τέσσαρας ὅρους (τὸν 3, 4, 5, 6) ὁμοίων τε καὶ ἀνομοίων, καὶ ἀντιθέτων (αὐ-

ξόντων καὶ φθινόντων) ἀποτελοῦσιν ἀριθμὸν τινὰ διαφορῶν τέκνων ὡς ἐκ τῶν διαφορῶν συζεύξεων (πάντα ῥητὰ καὶ προσήγορα πρὸς ἄλληλα ἀπέφηναν.) Ἐκ τούτων δὲ τῶν τεσσάρων ὄρων ὁ συναμφοτέρως ἀριθμὸς 3, 4, (ἐπίτριτος πυθμῆν) ἐφεξῆς ἅμα λαβὼν τὸν 5 καὶ εἰς συζυγίαν ταχθεὶς μετ' αὐτοῦ (πεμπάδι συζυγεῖς) ὡς, 3, 4, 5 δύο σειρὰς παρέχεται τὴν μὲν, τετραγωνιζομένων τούτων τῶν τριῶν ἀριθμῶν (ἴσον ἰσάκις) ὡς $3^2, 4^2, 5^2$ καὶ ἑκατονταπλασιαζομένων (ἑκατὸν τσοαυτάκις) ὡς $3^2 100, 4^2 100, 5^2 100$ · τὴν δὲ, καὶ αὐθις οὕτω πολλαπλασιαζομένων ἐφ' ἑαυτῶν πρὸς σύσασιν παραλληλεπιπέδων (τὸν δὲ, ἰσομήκη μὲν τῇ προμήκει δὲ) ὡς, $3^2 100, 3 \cdot 4^2 100, 4 \cdot 5^2 100, 5$, καὶ αὐτῶ τὰ τρία ταῦτα πάθη αὐξήθεις (τρὶς αὐξήθεις καὶ στερεὸς δηλ. γενόμενος) δίδωσι τὸν ζητούμενον ἀριθμὸν διὰ τῆς προσθέσεως ὡς, $2700 + 6100 + 12500 = 21600$ (8ς καὶ ἀμέσως δίδεται ὑπὸ τοῦ 6, τοῦ τετάρτου ὄρου τῆς σειρᾶς, τὰ αὐτὰ τρία πάθη ὑποστάντος, οἷον $6^2 100 \cdot 6 = 6^3 \cdot 100 = 21600$.) Γίνεται δὲ ὁ ἀριθμὸς οὗτος καὶ ἐκ τοῦ συμμέτρου (rationnel) ὀρθογωνίου τριγώνου (οὗ ἡ ἀναλυτικὴ τῶν πλευρῶν σχέσις ἐστὶ $5^2 = 4^2 + 3^2$) ἐὰν τῇ ὑποτεινούσῃ αὐτοῦ ῥητῇ οὔσῃ προσθεῖς τὴν μονάδα (1)

(1) Ζητή. τί σημαίνει ἡ ἑλληνικὴ φράσις, « α. δεόμενον ἐνός, » πότερον $a+1$, ἢ $a-1$; Καίριος μὲν κατὰ τὸ πρῶτον ἐκδέχεται. Καταθεοδώρης δὲ κατὰ τὸ δεύτερον. Ἡ δὲ λέξις λέομαι καὶ ἑαυτὴν δοκεῖ πρὸς ἀμφοτέρα ῥέπειν· ἢ γὰρ σημαίνει τὸ ἀφήρημαι, σέρομαι καὶ χρήζω· ἢ τὸ χρήζω καὶ προσλαμβάνω. Τὸ οὐδέτερον ὅμως τὸ κατὰ

κυβεύσης και εκατονταπλασιάσης, οἷον $(5+1)^3 \cdot 100 = 21600$. Ὁμοίως και ἐὰν τῇ δευτέρᾳ πλευρᾷ τῇ ἴσῃ 4 και ἀρρήτῳ οὔσῃ προσθεῖς τὴν δυάδα, κυβεύσης και εκατονταπλασιάσης, οἷον $(4+2)^3 \cdot 100 = 21600$. Ὁμοίως και ἐὰν τῇ τρίτῃ πλευρᾷ τῷ 3, ἀρρήτῳ και ταύτῃ οὔσῃ προσθεῖς τὴν τριάδα κυβεύσης και εκατονταπλασιάσης, οἷον $(3+3)^3 \cdot 100 = 21600$. Οὗτος δὲ ὁ ἀριθμὸς σερεὸς γενόμενος (ζύμπας δὲ οὗτος ἀριθμὸς γεωμετρικός) περιλαμβάνει πάσας τὰς δυνατὰς συζεύξεις καλὰς τε και κακὰς.»

Ταύτην δὴ τὴν παράφρασιν και λεκτικωτέραν διασάφῃσιν ἐξεθέμην ὡς ἐγγιστα ἐχόμενος τῆς τε ἐννοίας τοῦ ἐξηγητοῦ και τῆς λέξεως τοῦ Φιλοσόφου, πιστῶς και εὐλικρινῶς ἀποδοὺς τὰ ἐνόητα, και μηδὲν ἐκὼν εἶναι κακομνήσας ἐν τοῖς λεγομένοις· (πρόχειρον γάρ μοι δεῖξαι τὸ πρᾶγμα ἐκ τῶν φράσεων τῆς τυπωθείσης Διατριβῆς.) Ἐξήνεγκον δὲ οὕτως, ὡς ἂν ἕκαστος τῶν ἀναγινωσκόντων αὐτὸς ἔχη κατὰ φύσιν καθορᾶν, ὅσαι ἀπορίαι προκύπτουσιν ἐκ τῆς τοιαύτης δυσεφαρμόστου τῷ κειμένῳ ἐννοίας· ὥστε και πολλάκις ἐπέρχεσθαι λέγειν τὸ τῆς παροιμίας « ἄλλο γλαυξ, ἄλλο κορώνη φθέγγεται. » Ἄλλ' ἐκ τῶν πολλῶν ἀποριῶν ἐξέσω ἡμῖν κινήσαι ὀλίγας τινὰς τὰς ἐξῆς. Α^{ον}. Τὸ ἐν ᾧ πρώτῳ ἐρμηνευόμενον διὰ τοῦ, κατὰ πρότον, δοκεῖ διορθοῦσθαι

ἐνεργητ. φωνῆν σημαίνει τὴν ἀφαίρεσιν, οἷον τεσσαράκοντα δυοῖν δεῦτον = 40 — 2. ὕπερ ἴσως ἀμεινον παραφράζοιτο ἂν πρὸς τὸ, τεσσαράκοντα δυοῖν δεόμενα. Ἄλλὰ ζητητέον παραδείγματα.

εἰς τὸ ἐν τῷ πρώτῳ ἢ ἐν πρώτῳ· ἢ δὲ σχέσις τῶν προηγουμένων ῥήγνυται ὅλως· (ὅρ. τὸ πλήρες τῆς φράσεως ἀνωτ.). Ἐὰν δὲ μὴ διορθωθῇ, τί σημαίνει τὸ πρώτῳ; (δ καθ' ἡμᾶς ἔχοι ἂν και τὴν σημασίαν τοῦ πρώτου βαθμοῦ, τοῦ γραμμικοῦ· διὸ και ἀποστάσεις λέγει ἢ μήκη γραμμιαῖα· ἀ και δύνανται και δυναστεύονται αὐξήσεις· τουτ. ὑψοῦνται εἰς τετράγωνα και εἰς κύβους. Ἄλλ' ὅρ. και ἐν τοῖς πρόσθεν τὴν ἀνάπτυξιν ἡμῶν). Β^{ον}. Ἐν τῷ « τρεῖς ἀποστάσεις » προσθετόν τῷ κειμένῳ τὴν κατὰ· ἐν γὰρ τοιαύτῃ φράσει οὐκ ἔλλειπει ἢ πρόθεσις. Γ^{ον}. Πρῶτον ἐρωτῶ τί σημαίνει τὸ « ἡλικία λαμβάνουσαι ὄρους (ἢ ἐξ) ἡλικιῶν ἀνομοίων ». (ὅρ. Σελ. 7). Ἐπειτα διατί μᾶλλον τούτους τοὺς ὄρους λαμβάνει 3, 4, 5, 6; και ἐν μὲν τῇ Σελ. 8. λέγει « ἔσω σειρά τις 3, 4, 5, 6 », ὡς εἶπου ἡδύνατο και ἐτέραν τινα λαβεῖν· ἀλλ' ὕστερον ἐν σελ. 12 πειρᾶται και τὸν λόγον ἀποδοῦναι διατί τοιούτους λαμβάνει τοὺς τέσσαρας ὄρους· και ὁ μὲν 3 φησι παρεισάγεται ὡς ἐμφαίνων τὰς τρεῖς καταστάσεις, τὴν ἔλλειψιν, τὴν ἰσότητα, και τὴν ὑπερβολὴν. Ὁ δὲ 4, (αὐτολεξεῖ ἀντιγράφῳ) « ἀνὴρ και γυνὴ εἰς ὅποιανδήποτε κατάστασιν ὄντες θεωρούμενοι, και ἀνὴρ γυνὴ ὡς τὴν ἐναντίαν ἔχοντες ὑπολαμβάνόμενοι. Ὁ δὲ 5, τῶν δυνατῶν συζεύξεων τῆς πρώτης σειράς ἀνδρῶν ὑποθεθείσης, τῶν δὲ λοιπῶν γυναικῶν· και ὁ 6, πασῶν τῶν καταστάσεων, δηλ. ἐν αἷς οἱ γάμοι θεωροῦνται, ὅστις εἰ και περιττὸς ὅλως και ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος μὴδὲ ὅλως ἀναφερόμενος, χρησι-

μείνει πρὸς βάσανον τοῦ ζητουμένου· ἐξ οὗ δῆλον γίνεται διατί λαμβάνεται ὁ ἐπίτριτος πυθμὴν 3, 4, κτλ. » Ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα ὁ νοῶν νοεῖτω. Ἐν δὲ τῇ Σελ. 8 λέγει, ὁ μὲν 3 παρίστησι τὰς συζεύξεις τῶν ὁμοιούντων, ὁ 4 τῶν ἀνομοιούντων, ὁ 5 τῶν ἀντιθέτων, καὶ ὁ 6 παριστάτω (δεῖ γὰρ ποῦ καὶ τοῦτον παριστάναι τι οἶον δῆποτε· « ἄς παριστάνη ») τὸ σύνολον τῶν δυνατῶν συζεύξεων. Μακάριος ἀνὴρ, ὃς ἔχει τι συνιέναι ἐκ τῶν τοιούτων. Ἀλλ' ἐγώ γε οὔτε δοκιμάζειν οὔτε ἀποδοκιμάζειν δύναμαι· διότι οὐδὲν εὐκρινές μὰ Δία γε ἔστι μοι συμβαλέσθαι ἐκ τούτων ἀπάντων· ἀλλὰ καὶ περὶ ὧν εικάζω τι, ἀμφιβάλλω. Δ^ο. Διατί τὴν σχέσιν τῆς ἀντιθέσεως διὰ δύο ἐξήνεγκε λέξεων « αὐξόντων καὶ φθινόντων » καὶ οὐχὶ διὰ μιᾶς τῆς « ἀντικειμένων, » εἰ τῶ ὄντι ὁ Φιλόσοφος ἐνταῦθα ὑπεμφαίνειν ἠθούλετο τὴν τριπλῆν σχέσιν τῆς ὁμοιότητος καὶ ἀνομοιότητος καὶ ἀντιθέσεως, καὶ παρεισάγειν οὕτω τὸν 3 ἀριθμὸν εἰς τὸ Διάγραμμα; Ε^ο. Τὸ « πάντα ῥητὰ καὶ προσήγορα... » ἀνερμήνευτον ὅπως μοι δοκεῖ, καὶ ζητεῖται πῶς ἐξηγητέον τὰ ῥητὰ· οὐ γὰρ ἔστι πάντως ἐκλαβεῖν ἐνταῦθα, ὡσπερ ἐπὶ τοῦ « ῥητῶν διαμέτρων ». οὐπω γὰρ ῥητῶς ἐμνήσθη τῶν 21600 συζεύξεων· ἐνῶ κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Κ. Καραθεοδωρῆ ἡ αὐτὴ σημασία τοῦ ῥητοῦ φυλάττεται τετράκις, καὶ ἐκ διαμέτρου ἀντίκειται πρὸς τὸ ἀρρήτων, τοῦτ. ἑτέρων καὶ οὐ τῶν αὐτῶν. Ἐτι δὲ καὶ τὸ προσήγορα χρῆζει τινὸς διασαφήσεως. Σ^ο. Ἐπίτριτος πυθμὴν πῶς ποτε δηλώσει τὸ 3, 4; ὅτι φησιν ἐν τῇ ἐκ-

φράσει τοῦ καλλίστου ὀρθογωνίου τριγώνου ἔχομεν τὸν 3 καὶ τὸν 4 ὁμοῦ, οἶον $5^2 = 4^2 + 3^2$ ἢ $5 = \sqrt{4^2 + 3^2}$. Ἀλλ' ὅταν ἐξαχθῇ ἡ τετραγωνικὴ ρίζα (πυθμὴν) τοῦ δευτέρου μέλους, τότε τὴν πεμπάδα αὐθις ἀποδώσει, καὶ οὐχὶ τὸ 3 καὶ 4 χωρὶς, ὡς παραβιάζεται τὸν ὑπολογισμόν ἐν Σελ. 8. οἶον $\sqrt{(5a)^2} = \sqrt{(4a)^2 + (3a)^2} = 4a + 3a$, τοῦτ. $5a = 7a$ ἢ $5 = 7$. Οὐ γὰρ ἐξάγομεν τὴν τετραγωνικὴν ρίζαν πολλῶν τετραγώνων ὑπὸ τὸ αὐτὸ ριζικὸν προστιθεμένων, ἰδία ἐνὸς ἐκάστου ὄρου τὴν ρίζαν ἐξάγοντες καὶ προστιθέντες· τοῦτο γὰρ ποιῶμεν μόνον ἐν τῷ πολλαπλασιασμῷ, οἶον $\sqrt{3^2 \times 4^2} = 3 \cdot 4$. Ὡστε πάνυ ἐπιπολαίως ἐρμηνεύεται τὸ « ἐπίτριτος πυθμὴν » καὶ χρῆζει πολλῶν λόγων πρὸς ἐμπέδωσιν· οὐδεὶς γὰρ δέχεται δωρεὰν οὕτως, ὅτι σημαίνει τὸν συναμφοτέρων ἀριθμὸν 3, 4· διατί πυθμὴν; διατί 3; πόθεν τὸ 4; Ἐγὼ μὲν οὐχ ὄρω· ἐν ᾧ κατὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ Κ. Καραθεοδωρῆ ὁ μὲν πυθμὴν δηλεῖ τὸ 4, τὸ δὲ 3 ἐξάγεται ἐκ τοῦ, « τρεῖς αὐξηθεῖς. » Ζ^ο. Ἡ λέξις ἀρμονία λαμβάνει δύο διαφόρους ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημασίας· σημαίνει γὰρ πρῶτον ὅτι ἀρμονία ἐστὶν ἡ σειρά τριῶν ἀριθμῶν, ἔνθα τὸ ἄθροισμα τῶν δύο πρώτων ἴσον ἐστὶ τῷ τρίτῳ· δεύτερον δὲ, ὅτι ἀρμονία ἐστὶν ἡ σειρά τριῶν ἀριθμῶν, ὧν τὸ ἄθροισμὰ ἐστὶν ἐνὶ ἑτέρῳ τετάρτῳ. Ἀλλ' οὕτω πᾶν ἄθροισμα τριῶν ἢ καὶ πλειόνων ἔσται ἀρμονία. Ἡ οὐχὶ καὶ τοῦτο βιαιότερόν πως δοκεῖ; Ἐπειτα αἱ δύο αὐταὶ ἀρμονίαι κατὰ τὴν ἐκδοχὴν τοῦ Κ.

Καίρου οὐ διακρίνονται ἀπ' ἀλλήλων, οὐδὲ καταντῶσι πρὸς διάφορον τελικὸν ἐξαγόμενον, ἀλλ' ἡ δευτέρα ἐστὶν ἀπλῶς ἀκολουθία τῆς πρώτης πρὸς ὑπολογισμὸν τοῦ ἀριθμοῦ 21600· πρὸς τί οὖν συμβάλλεται παρά Πλάτωνι ἢ σημειώσεις ἐκατέρας τούτων τῶν ἁρμονιῶν. Η^{ον}. Ἡ συντακτικὴ σχέσις τῶν ἐπομένων λείπεται ἀδιασάφης. Ἐπεὶ δὲ μετὰ τὸ προμῆκει ὑπεννοεῖ ὡς παραλειφθὲν τὸ 6, ἄμεινον ἴσως λέγειν ὅτι οὐ παρέλιπεν, ἀλλ' ἐκφράζει αὐτὸ διὰ τῶν πλευρῶν τοῦ ῥητοῦ ὀρθογωνίου, λαμβάνων τοὺς τρεῖς πρώτους τῆς σειρᾶς ἀριθμοὺς 3, 4, 5. Ἀλλ' ἴδωμεν πῶς ἐρμηνεύει ταῦτα. Θ^{ον}. Διάμετρος ῥητὴ ἐστὶν ἡ ὑποτείνουσα τοῦ Ὄρθογωνίου τριγώνου ἢ πέντε μονάδας μῆκος περιέχουσα. Διατί δὲ λέγεται ῥητὴ; ἐν μὲν Σελ: 13 δοκεῖ λέγειν τινα γεωμετρικὴν ιδιότητα, ἀλλὰ πάνυ συνεσκιασμένως· ἵνα ὅμως σαφηνίσω τὸν νοῦν τοῦ λεγομένου, ἂν μὴ ἁμαρτάνω κἀνταῦθα διὰ τὸ ἀσαφές, προστίθῃμι τὰ παρά τῷ φιλοσόφῳ Κουσίῳ· « Je n' en croirai pas davantage, que ἐπίτριτος πυθμὴν πεμπάδι συζυγεῖς, (la racine $\frac{3}{4}$ combinée avec cinq) soit le diagramme de triangle rectangle rationnel, c-à-d., dont les côtés seraient comme 3 et 4, et par conséquent l' hypotenuse comme 5. Suivant la loi du carré de l' hypoténuse, cette proportion des côtés est nécessaire, pour que l' hypotenuse soit appreciable en nombre exact ou rationnel. » (Τόμ. Ι^{ος}.

Σελ. 335.) (1) Ἄρα κατὰ τοῦτο ῥητὸν τὸ τρίγωνον λέγεται, ὅτι πᾶσαι αὐτῷ αἱ πλευραὶ ἐκφράζονται ῥητῶς καὶ ἀκριβῶς, ὡςπερ δὴ καὶ ἡ ὑποτείνουσα. Ἀλλ' ἐν Σελ. 10 φησὶν ἡ Διατριβὴ ὅτι ῥητὴ λέγεται ἡ διάμετρος, διότι ἐμνήσθη ῥητῶς τῆς πεμπάδος· ἡ δὲ πλευρὰ 4 ἔστι κατὰ τοῦτο ἄρρητος, ὡς μὴ ὀνομασθεῖσα, ἀλλ' ὑπεννοουμένη ἐν τῷ «ἐπίτριτος πυθμὴν» ἡ δὲ πλευρὰ 3 ἔστιν οὔτε ῥητὴ οὔτε ἄρρητος, ἀλλὰ ῥητὴ ἄρρητος ἢ ἀρρητόρρητος ὅτι οὐκ ὠνόμασε μὲν ἀνωτέρω αὐτήν, ὡς ἐκ μηχανῆς δὲ ἡμῶν ἐνέπεσεν, ἢ, ὡς λέγει, ὑψηνίσατο ἐν τῇ λέξει «τριάδος.» (ὡςπερ ἴσως καὶ ἐν τῷ ἐπίτριτος.) Ἀλλ' αὖθις ἐν Σελ. 13 τὴν πλευρὰν 4 καὶ 3 ἢ Διατριβὴ ὀνομάζει ἄρρητους, ὡς χορδὰς οὐσας τοῦ περιγεγραμμένου κύκλου. Οἴμοι τῶν δεινῶν! ἄνω καὶ κάτω θέοντες, ἄλλα ἀλλαχοῦ εὐρίσκομεν. Ἐγὼ δὲ κἀκεῖνο ἐρωτήσω διατί πάσας τὰς πλευρὰς διαμέτρους καλεῖ; πρόθεν ἔχει λαβῶν ὁ λέγων, ὅτι ὁ Κ. Καραθεοδωρῆς τὴν τε ὑποτείνουσαν καὶ τὰς χορδὰς διαμέτρους καλεῖ; Ἔτι δὲ διατί ὁ Κ. Καίρης ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ περιστάσει (δηλ. ἐν τῇ τετράδι καὶ τριάδι) τὸ «πεμπάδων διαμέτρων;»

(1) Ἡ μετάφρασις. « Οὐδ' ἐκεῖνο νομίζω, ὅτι τὸ ἐπίτριτος πυθμὴν πεμπάδι συζυγεῖς (ἢ 4/3 ῥίζα συζυγεῖσα μετὰ τοῦ 5) τὸ διάγραμμα εἶη τοῦ ῥητοῦ ὀρθογωνίου τριγώνου, οὗ δηλ. αἱ πλευραὶ εἶησαν ὡς 3 καὶ 4, καὶ ἡ ὑποτείνουσα ὡς 5. Κατὰ γὰρ τὸν νόμον τοῦ τετραγώνου τῆς ὑποτείνουσας, αὕτη ἢ τῶν πλευρῶν ἀναλογία ἐστὶν ἀναγκαία, ἵνα ἡ ὑποτείνουσα ἐκφράζηται ἐν ἀριθμοῖς ἀκριβῶς ἢ ῥητῶς.»

Αυσπαράδεκτον δὲ καὶ τὸ ἐξακούειν κάτωθεν τὸ, «κύ-
βων,» καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν περιστάσεων. Ζητήσωμεν ἔτι
διατί εἰς τὸ, «ἀρρήτων δὲ δυεῖν,» ὅλην ἑκατοντάδα ἀ-
νηλεῶς εἰσελαίνει, καὶ κατανέμεται τὸ χωρίον μηδέντι
προδηλώσας, ἐν ᾧ ὁ Κ. Καραθεοδωρῆς οὐχ ἀπλῶς τρεῖς
ἑκατοντάδας ἔθυσεν, ἀλλ' ἐπὶ Ῥητοῖς, λῶσθε, ἐπὶ Ῥη-
τοῖς ἀντικατηλλάξτο. Ἐρεῖ ἴσως ὅτι ἐννοεῖται ἀπὸ κοι-
νοῦ· ἀλλὰ διατί ἐν μὲν τῇ πρώτῃ καὶ τρίτῃ περιστάσει
πρόσκειται, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, ὅπου πάρεσι τὸ ἀρρήτων
καὶ τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ Ῥητῶν τοῦ Κ. Καραθεοδωρῆ
πιθανωτάτην καὶ εὐστοχωτάτην καθίστησιν, ἐκεῖ συ-
νέβη παραλειφθῆναι ὡς ἐξυπακούμενον; (1) Ἐν ἔτι καὶ
παύομαι πάντᾳ ἐξετάζων. Ἐπειδὴ πολλαπλασιάζει τὸ
400 ἐπὶ τοῦ 6 (ὁ περιφραστικῶς ἐκφράζεται διὰ τοῦ
«διαμέτρων ῤητῶν δεομένων ἑνὸς ἐκάστων», δηλ. πέν-
τε προσλαμβανόντων τὴν μονάδα· οὕτω δὲ καὶ περὶ
τῶν ἐφεξῆς·) ἀνάγκη διορθοῦν τὴν ἀπὸ εἰς τὴν ἐπί. Μη-
κέτι γοῦν λεγέτωσαν ὅτι ἡ τοῦ Κ. Καίρου ἐξήγησις
οὐδὲν διορθοῖ· ῤητῶς μὲν γὰρ οὐ διορθοῖ, ἀλλ' ὅμως τὰ
πράγματα ἐλέγχει τὰς ὑπεννοούμενας διορθώσεις.

(1) Ἄλλ' ἵνα καὶ προσεπικουρήσωμεν τῷ γέροντι Καίρῳ, διορθω-
τέον τὸ ἐκάστων εἰς τὸ ἐκάτῳ, σχετιζόμενον πρὸς τὸ ἐφεξῆς
κόμμα, καὶ τοσούτω μᾶλλον, ὅσοι περαιότερον αὐτὸ καθιστᾷ ἢ κά-
τωθεν ὑπεννόησις τοῦ κύβων, περιέχοντος καθ' ἑαυτὸ τὴν τῆς ἐπα-
νακλήσεως ἔνοιαν. Ἰσως ὅμως δικαίως ἂν τις ὑποπτεύσειεν ἐνταῦθα
σύγχυσιν τοῦ ῤητῶν πρὸς τὸ ἐκάτῳ, καὶ τοῦτου αὖ πρὸς τὸ ἐ-

Ταῦτα δὴ ἐν ἐπιτόμῳ εἰρήκαμεν, τὰς μεταξὺ ἀντι-
φάσεις τοῦ Φυλλαδίου παραδραμόντες, ὡς παντάπασιν
ἴσως ἀλλοτρίας οὔσας τοῦ Κ. Καίρου, γνωστοῦ ὄντος
παρὰ πᾶσιν ἐπ' ἀκριβείᾳ τοῦ λέγειν καὶ τοῦ νοεῖν. Καὶ
δὴ καὶ παρακαλοῦμεν τοὺς ζηλωτὰς τοῦ γηραιοῦ καὶ
ἀκαμάτου τούτου Διδασκάλου μαθητὰς ὀμαλώτερον
καὶ σαφέστερον, καὶ δὴ καὶ γραμματικώτερον παρα-
στῆσαι τὴν λύσιν, ἵνα νοήσωμεν καὶ οἱ μὴ διὰ ζώσης
φωνῆς πρὸ' ἐκείνου μεμυημένοι, ἢ δαδουχοῦμενοι.
Μυρίων δὲ ἐπαίνων ἄξιος ὁ ἀνὴρ, ὅτι ἐφιλοπόνησε περὶ
τὸν Πλατωνικὸν ἀριθμὸν, καὶ ἐξεῦρέτι οὐκ ἀφυῆς, τῶν
ἄλλων οὐδὲν τι ὅλως εἰπόντων ἐξ Ἑλλάδος, ἀπ' αὐτοῦ
ἀρχομένων τοῦ καλοῦ καὶ φιλοκάλου γείτονος
ἡμῶν Κ. Χρυσοβέργη, ὃς δὴ καὶ κατέστη ἅπαξ εἰς τὸν
ἀγῶνα, καὶ εἶχεν ἂν ὑποδείξει μικρὸν, ὅπως διετέθη
περὶ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος. Ἀλλ' ὡς ἔοικεν ἀ-
πεδέξατο τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ· διὸ καὶ ἀντεῖπεν οὐδέν.

Οὕτως οὖν ἐδειξάμεν ἔκτε τῶν προτέρων, ἔκτε τῶν
ὕστερων, ὅτι οὐκ ἂν εἶη αὕτη ἡ τῶν Μουσῶν ὑψηλολο-
γικὴ λύσις. Ἄ δὲ λέγει ὁ Κ. Καραθεοδωρῆς οὐ μόνον
συμφωνότατά εἰσι τοῖς ἀρχαίοις δοξάσμασι περὶ τῆς ἰ-
διότητος τῶν ἀριθμῶν καὶ τῶν Ἀστρολογικῶν προλή-
ψεων, καὶ τῆς περιόδου τῆς ἀνθρωπίνου ἡλικίας, καὶ
τῇ θεωρίᾳ τῆς πολυθρυλλήτου τετρακτύος, τῆς τε 4 καὶ

κάστων. Ἄλλ' ὁ Κ. Καίρου ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἐξηγήσει φαίνεται
φυλάττων ἀνίπαρον τὸ ἐκάστων.

της 36 (ἡ διπλασιαζομένη τὸν 72 δίδωσι.) κτλ. ἀλλὰ καὶ τὸ κείμενον λέξιν πρὸς λέξιν αὕτη ἡ λύσις διασαφεί, καὶ εἰς τὸ γαλλικὸν ἀπεδόθη στείχουσα πάση λέξει καὶ φράσει. Ἐὰν δὲ καὶ ἡ λύσις τοῦ Κ. Καίρου σαφεστέρα ἡμῖν παραστῆ, αἴρουσα τὰς κυριωτέρας γοῦν τῶν ἀποριῶν, προθύμως πρῶτοι ἡμεῖς ταύτην ὑποδεξόμεθα, οὐχ ἥττον ὡς ἐπὶ γόνῳ Ἕλληνας ἀγαλλόμενοι. Ὅτι δὲ τὸ χωρίον, ἀπαξ τοῦ Κ. Καραθεοδωρῆ ὡς ἄλλου Κολόμβου τὴν Πλατωνικὴν ταύτην ἀτλαντίδα, τὴν αἰεὶ διαφεύγουσαν καὶ ὑπολανθάνουσαν ὑποδείξαντος, τοῖς μετ' αὐτὸν σαφέστερον ἀναπτυχθήσεται, περὶ τούτου οὐδεὶς ἀμφιβάλλει· τοῦ λοιποῦ γὰρ ἔτι παντὶ διαπλεῖν τὸ χωρίον. (1)

(1) Οὕτω δὲ καὶ ἐμοὶ ταῦτα νῦν γράφοντι ἐπῆλθεν ἤδη ἡ γνώμη, ἣν ἐν παρόδῳ προτείνω εἰς βάσανον. Α'. Δέχομαι τὴν διόρθωσιν τοῦ ἑκατὸν εἰς Ῥητόν. Β'. Τρεῖς ἀποστάσεις λαμβάνω τὸν 1, 2, 3, πρώτους ὄντας ἔντε τῇ φυσικῇ σειρᾷ τῶν ἀριθμῶν, ἀπολύτως τε καὶ σχετικῶς, οἱ κυβευθέντες τε καὶ πολλαπλασιασθέντες ἔπειτα, δίδόσκει τὸν ἀριθμὸν $216 = 1^3 + 2^3 + 3^3$. Ἐξουσι δὲ ἀποσυντιθέασαι δὲ καὶ τὸν $72 = 1^3 + 2^3 + 3^3$, ἔχουσι δὲ καὶ τὴν σχέσιν ταύτην $1 \cdot 2 \cdot 3 = 1 + 2 + 3$, καὶ ἐν γένει $1^n \cdot 2^n \cdot 3^n = (1 + 2 + 3)^n$. Ἐπι δὲ καὶ $3 - 2 = 1$, $2 - 1 = 1$, $3 - 1 = 2$, $1 + 2 = 3$, ἃ τοὺς αὐτοὺς ἀναφαίνουσιν ἀριθμοὺς ὡς ἀθροίσματα καὶ ὡς διαφορὰς· ἐκ

δὲ τοῦ 2 καὶ 3 συνίσταται ὁ 5, ἀριθμὸς καὶ οὗτος πρῶτος, ἀρμόζων καὶ τῷ Ῥητῷ τριγώνῳ (περὶ οὗ σημειοὶ Σχλειςρμάχερος ὅτι $3^3 + 4^3 + 5^3 = 216$. Ὁρ. Σημ. Κουσ. Σελ. 338. Ὅρα δὲ καὶ ὅσα ὑψηγορεῖ περὶ τῆς πεμπάδος Πλούταρχ. ἐν τῷ περὶ Ἐκλελοιπ. Χρησ. ὅρα δὲ καὶ Νικόμαχ.) Γ'. Πυθμένα ἔγωγε ἐκλαμβάνω τὴν μονάδα, ἀρχὴν καὶ ρίζαν καὶ βάσιν οὖσαν πάντων τῶν ἀριθμῶν κατὰ Πυθαγόραν. (Διογ. Λαέρτ.) ἥς κάτωθεν οὐδεμίᾳ κυρίως ἔστι ποσότης· διότι καὶ τὰ κλάσματα μονάδας τινὰς ἐλάσσους ὑποτίθενται τῆς προειλημμένης αὐθαιρέτως. Δ'. τὸ, τρεῖς αὐξηθεὶς τοῦ κειμένου νομίζω κατ' ἐπεξήγησιν τοῦ Ἐπίτριτος παρεγγεγραμμένον ὑπ' ἄλλοτρίας χειρὸς, διότι καὶ ἡ θέσις αὐτοῦ μετὰ τὸ παρέχεται, ὑποπίος ἔστι· καὶ τὸ τρεῖς οὐ πρόσθεσιν ἐμφαίνει· καὶ τὸ μέγιστον, ὁ Ἀριστοτ. (Αὐτόθ.) ἀναφέρειν τὸν ἀριθμὸν δῆθεν τοῦ Πλάτωνος, οὐ μνημονεύει τοῦ, τρεῖς αὐξηθεὶς, ὅπερ ἔδει ποιῆσαι, εἰ μέρος τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ συναπετέλει καὶ μὴ πράξιν ἀπλῶς ὑπεδείκνυε· τούναντίον δ' ἀμέσως ὑποσυνάπτει τὸ, « λέγων ὅταν ὁ τοῦ διαγράμματος ἀριθμὸς τούτου γένηται στερεός. » δηλ. ἐπίτριτος = τρεῖς αὐξηθεὶς, ὡς 6. 6. 6.). Ἔσται δὲ ὁ ἀριθμὸς οὗτος ὁ 216, (ὅν ὑποτοπάζει καὶ ὁ ῥηθεὶς τῆς Γερμανίας φιλολόγος.) Τὸ γὰρ, πυθμὴν σὺν πεμπάδι = $1 + 5 = 6$ · 8 ἐπὶ τρίτην ὑψωθὲν δύναμιν δίδωσι $1^3 + 3 \cdot 5 \cdot 12 + 3 \cdot 5^2 \cdot 1 + 5^3 = 216$. Οὐκ εἶπε δὲ 6, ἀλλὰ $1 + 5$, ἵνα λάβῃ εἰς τὸ διάγραμμα τὴν μονάδα καὶ τὴν πεμπάδα συνισταμένην

ἐκ τοῦ $2+3$ ἢ καὶ ἐκ τῶν δύο πρώτων τετραγώνων $1^2+2^2=5$. κτλ. Ἐκδηλοῖ δὲ τὸν στερεὸν τοῦτον ἀριθμὸν κατὰ δύο τρόπους· ἢ γὰρ τὸν 6 τετραγώνισις (ἴσην ἰσάκις·) καὶ αὖθις ἐξαπλασιάσει πρὸς σύστασιν κύβου (ῶ τοσαυτάκις·) ὡς $6^2 \times 6 = 216$ · ἢ παραλληλεπίπεδον συστήσει ἐξ ἑτερομήκων ἀριθμῶν, τῶν εἰρημένων τριῶν ἀποστάσεων· διότι $5 \cdot 2 \cdot 3^3 = 216$. (ἰσομήκη μὲν· τρεῖς γὰρ ἔχει διαστάσεις, καὶ ἰσοδύναμον ἔσται καὶ τὸ ἐντεῦθεν προκύπτον στερεόν· ἀλλὰ διὰ τῆς προμήκης πρᾶξις ἢ πολλαπλασιάσεως τῶν $2 \cdot 3^3$. 4.) Οὕτω δὲ σχετίζεται καὶ συνδέεται τὰ ἐφεξῆς ἀμέσως πρὸς τὴν δευτέραν ἁρμονίαν· ἢ δὲ γενικὴ ἀριθμῶν κτλ. ὡς προσδιορισμὸς ἔσται τοῦ, τῆ προμήκει. Ἔστι δὲ τὸ ἀριθμῶν πεμπάδος δεομένων ἑνὸς $= 4$, ὁ τετράγωνον τοῦ 2, καὶ ῥητὸν ἄρα· (ὅτι ἔστιν ἐξαγαγεῖν τὴν ρίζαν αὐτοῦ ἀκριβῶς·) οὐκ εἶπε δε τετράδα, ἀλλ' ἐξεδήλωσε διὰ τῆς πεμπάδος καὶ τῆς μονάδος, (ὡς ἕκαστος ἐκ τῶν προειρημένων κατανοεῖ τὴν αἰτίαν· ἐστὶ γὰρ $5-1=2^2$. ὅπου παρεισάγεται ἡ μονὰς πρὸ πάντων.) Τὸ δὲ ἀπὸ διαμέτρων ῥητῶν $=$ τετράγωνον ἀκριβῆς κτλ. Τὸ δὲ 2 λέγεται ἀόρητον, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐξεῖπειν τὴν ρίζαν αὐτοῦ. Τὸ δὲ 3 οὐχ ἀπλῶς ληπτέον, ἀλλὰ πρῶτον κυβευτέον εἰς τὸν 27· ὡστ' ἔχειν $(5-1)$ (2) $(3)^3=216$. Οὕτω δὲ τὸ κύβων μόνω τῷ 3 ἀρμόζει· καὶ τὸ ἀπὸ διαμέτρων ῥητῶν δεομένων, μόνω τῷ πρώτῳ πλάγῳ, καὶ τὸ, ἀόρητων δὲ δυοῖν, οὐδεμίαν ἔλλειψιν καὶ δεινῶσιν γραμματικὴν πάσχει,

ἔχει γὰρ οὕτω· «τῆ προμήκει τοῦ δύο ἀόρητου ὄντος.» Διὸ καὶ οἱ ἀρχαῖοι Σχολιασταὶ σιγῇ παρήλθον τὴν σύνταξιν. Ἀλλ' ἔστιν ἄρα ἢ δε ἢ λύσις, ἣν ὑψηλολογοῦνται αἱ Μοῦσαι; Ἀλλ' ἐγὼ νῦν διατείνομαι μόνον, ὅτι ἐκ τῆς παρὰ τοῦ Κ. Καραθεοδωρῆ δαδουχίσεως ἔσται καὶ ἐτέρω ἀποπειραθῆναι τοῦ χωρίου, πρότερον ὄντος παντάπασι σκοτεινοῦ καὶ ἀπροσίτου.

Ἐν Ξηροκρήνη, 1847, Μαΐου 5.

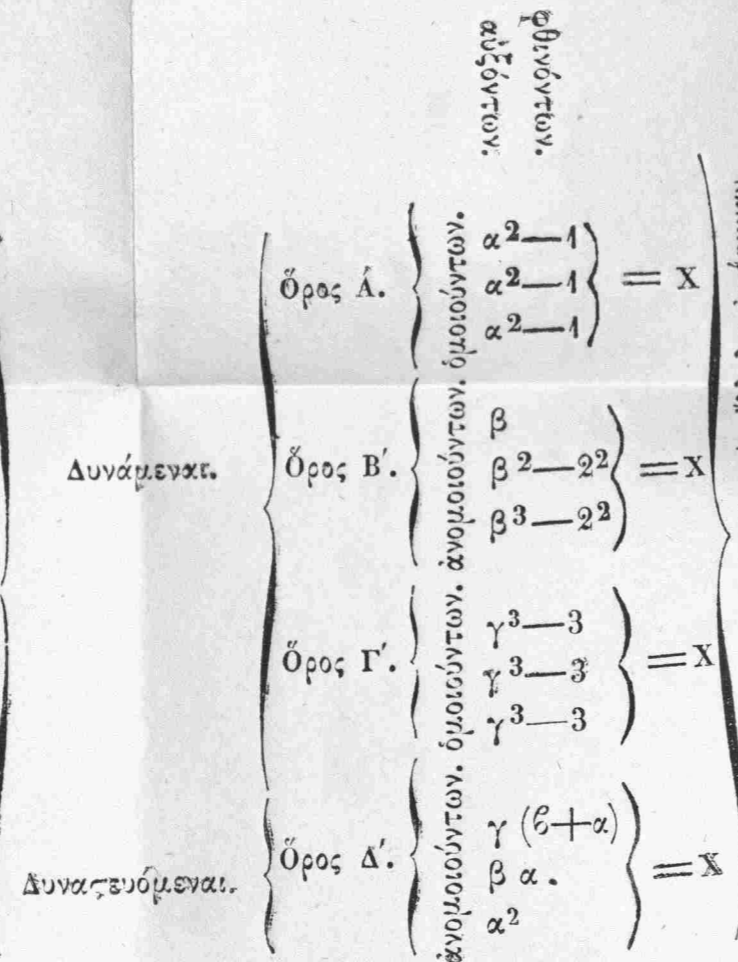
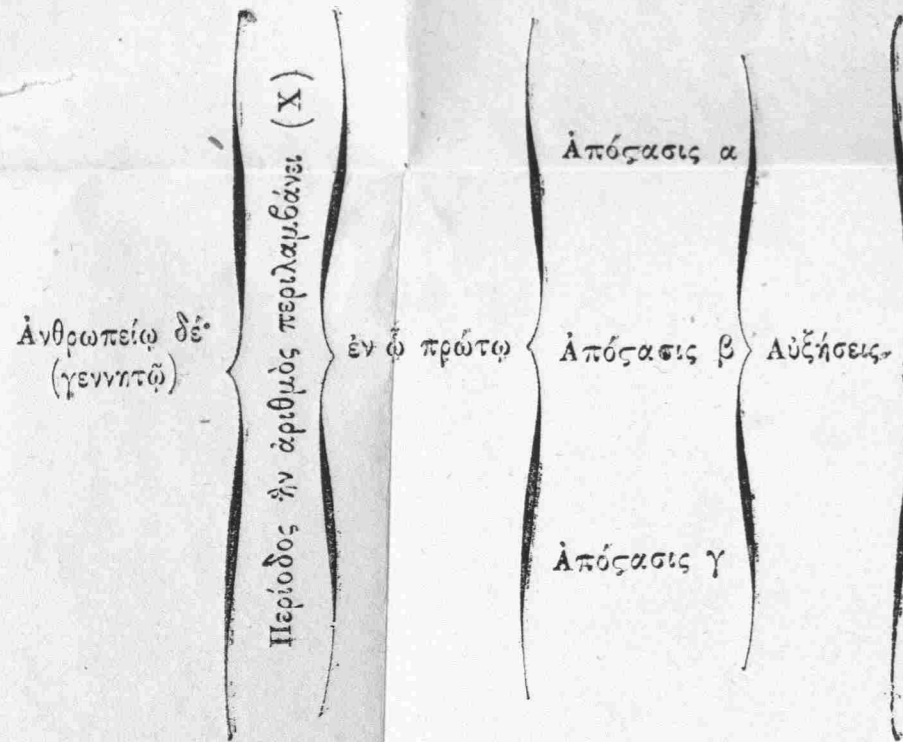
Κ. ΕΥΘΥΒΟΥΛΗΣ.

SISMANOGGIO
MEGARO

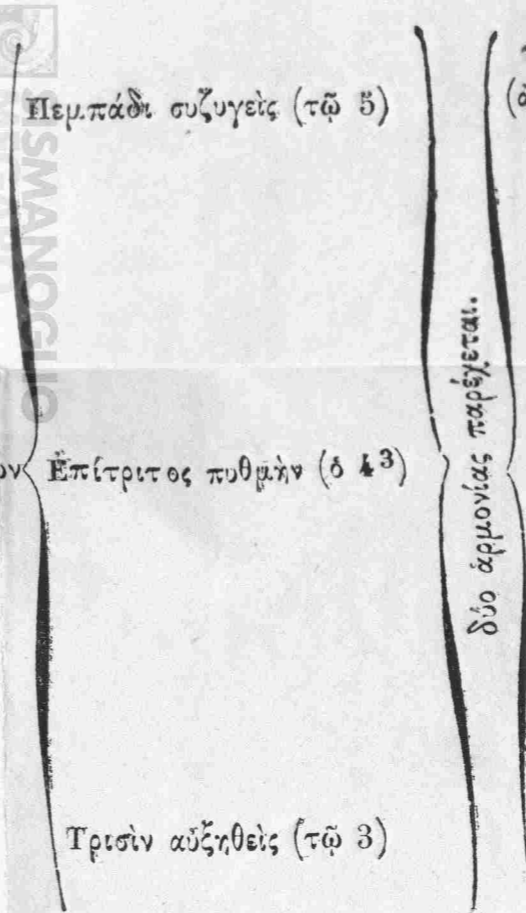
Η ΤΟΥ Κ. Η. ΤΑΝΤΑΛΙΔΟΥ ΔΙΧΑΣΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑΝ ΤΟΥ Κ. Σ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ.

Θείω μὲν γεννητῶ περιόδος ἢν ἀριθμὸς περιλαμβάνει τέλειος, (τουτ. ἢ Μονάς.)

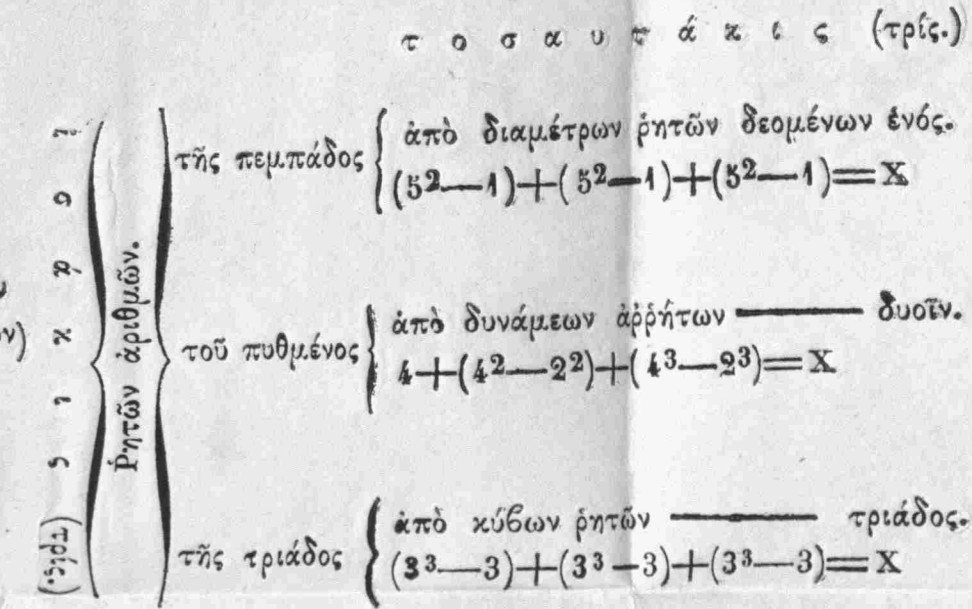
ἴστι δέ.

Πάντα πρόσηρορα καὶ ῥητὰ πρὸς ἄλληλα ἀπέφηναν.

τὴν δὲ ἰσομήκη μὲν αὐτῇ, προμήκη δέ. $3(4 + 5) + (4 \cdot 5) + 5^2 = X$

Σύμπας δὲ οὗτος ἀριθμὸς γεωμετρικός, (τοῦ οὗτος $X + X + X = 6^3$ στερεῶν. Ἄριστος. Πολύ. Ε. 12.) κύριος ἀμεινόντων καὶ χειρόνων γενέσεων.